

FAŞİZMİN PANZEHİRİ DEVRİMCİ DİRENÇTİR

Elif Çağlı

Elif Çağlı

**FAŞİZMİN PANZEHİRİ
DEVİRİMCİ DİRENÇTİR**

Elif Çağlı

**FAŞİZMİN PANZEHİRİ
DEVİRİMCİ DİRENÇTİR**

Elif Çağlı

Gericilik Döneminde Devrimci Bilincin Önemi

1 Eylül 2016

Totaliter Diktatörlüğe Hayır!

2 Şubat 2017

Faşizmin Panzehiri Devrimci Dirençtir

5 Eylül 2017

Marksist Tutum e-broşür dizisi: 25

<https://marksist.com/node/8396>

İÇİNDEKİLER

Gericilik Döneminde Devrimci Bilincin Önemi.....	1
Kapitalizm çıkmazda.....	1
Devrimci bilinç.....	4
Tarihsel iyimserlik için tarih bilinci gerek	7
Devrimci bilincin önemi	12
Totaliter Diktatörlüğe HAYIR!.....	15
Otoriter rejimden totaliter rejime	16
Totaliter diktatörlük: Faşizm	18
Mücadeleyi ilerletmek için: HAYIR!	23
Faşizmin Panzehiri Devrimci Dirençtir	30
Benzerlikler ve farklılıklar.....	31
Türkiye’de olağanüstü hal ve sivil faşizm	37
Tarih örnekliyor	42
Direncin Çiçeğinin Gülleri	46

Gericiilik Döneminde Devrimci Bilincin Önemi

Türkiye'de 15 Temmuz günü yaşanan darbe teşebbüsü ve bunu bastırma adına Erdoğan iktidarının uygulamaya koyduğu OHAL ile birlikte burjuva düzenin otoriterleşmesi ve baskıları büsbütün artmış bulunuyor. Aslında 7 Haziran 2015 seçimlerinden günümüze dek yaşananlar, kitleleri büyük yanılgılara ya da derin şüphe ve korkulara sürükleyen kaotik bir sürece girildiğini gözler önüne seriyor. Dünden bugüne uzanan süreç, uzun süredir dikkat çektiğimiz hususları doğrulamaktadır. Ancak kapitalizmin bu kaotik döneminde asıl önemli olan, devrimci bilincin önemini lâ-yıkıyla kavramak ve koşullar ne denli zor olursa olsun mücadeleyi ileriye taşıyabilmektir.

Kapitalizm çıkmazda

21. yüzyıl hiç de burjuva ideologların umduğu gibi kapitalizmin yeni bir yükseliş çağına yol açmadı. Tersine, bu ideologları da derin bir hayal kırıklığına sürükleyerek kapitalizmin tarihsel kriz çağını başlattı. Bu konuya çeşitli yazılarımızda ayrıntılı biçimde değindik. O nedenle, burada yalnızca genel tabloyu bazı temel özellikleri itibarıyla hatırlatarak geçelim.

Bugün dünya ölçeğinde yaşanan ekonomik krize, siyasal alanda da ardı arkası kesilmeyen derin sarsıntılar ve istikrarsızlık eşlik ediyor. Olağanüstü sarsıntılı dönem, burjuva düzenin uzun yıllar halının altına süpürdüğü pisliklerin de su yüzüne çıkmasına neden oluyor. Pek çok kapitalist ülkede siyaset sahnesi çeşitli türden yolsuzluk söylentileri, skandallar, entrikalar ve komplolarla sarsılıyor. Burjuva düzenin geçmişte yaşattığı görece istikrarlı dönemler artık tamamen gerilerde kaldı. Günümüzde dünya politikası, giderek yaygınlaşma eğilimi arz eden emperyalist paylaşım savaşlarının ateşleri altında biçimleniyor. Tüm bu gelişme ve olguların yanı sıra, kapitalizm ideolojik alanda da küresel yaygınlıktaki çürümenin sayısız yansımalarını gözler önüne sermektedir.

Netice olarak, günümüzde dünyanın geneline burjuva düzenin gericileşmesi, egemenlerin krizi yeni emperyalist paylaşım savaşlarıyla aşma çabası, kitleleri bu koşullara isyan etmekten uzak tutmak amacıyla yaratılan “terörizm” umacısı, kargaşa ve kaos damgasını basıyor. Bugün Türkiye’de yaşananların da dünyanın bu genel halinden ve Ortadoğu’da yaygınlaşan emperyalist paylaşım savaşından bağımsız ele alınamayacağı son derece aşikâr bir gerçek.

Tarihi incelediğimizde, böylesi durumların bir toplumsal düzenin çöküşü yüz tuttuğu zaman dilimlerinde yaşandığını görürüz. Komünist Manifesto’da belirtildiği gibi, hiçbir toplumsal düzen, içerdiği yaratıcı potansiyellerini tüketmeden tarih sahnesinden ayrılmaz. Kapitalizmin günümüzde sergilediği çıkmazlar, onun bir toplumsal düzen olarak yaratıcı potansiyellerini tükettiğine işaret ediyor. Kredi mekanizmasının aşınmış durumu, kapitalizmin içine girmiş olduğu çıkmazı açıklayan çarpıcı bir örnektir. Bir zamanlar kapitalist işleyişe can veren ve bu yüzden burjuva iktisatçılar tarafından kapitalizmin krizlerine çözüm getirdiğine inanılan kredi mekanizması, günümüzde art arda eklenen

büyük krizleri tetiklemektedir.

Kapitalist toplum onu savunanların çıkardığı tüm kuru gürültüye rağmen, gerçekte zor durumdadır. Daha önce başka toplumsal formasyonlar için çalmış olan ölüm çanları şimdi kapitalizm için çalıyor. Kapitalizmin geldiği düzey ve bu üretim tarzının dünya ölçeğinde yaygınlaşması, üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişkiyi artık iyice katlanılmaz boyutlara tırmandırmıştır. Kısacası kapitalist dünya sisteminin durumunu Marksist bir gözle irdelediğimizde, dünyamızı cehenneme çeviren bu düzenin vadesinin dolduğuna işaret eden habercilerin çoğaldığını söylemek hiç de falcılık olmayacak.

Ne var ki bu yalnızca nesnel bir gerçeklikten ibaret. Bu nesnel gerçekliğin kendi başına kapitalizmi tarihin çöp tenekesine yollaması mümkün değil. Köhnediği ölçüde kendine güvenini yitiren ve zayıfladıkça saldırganlaşan bu düzenden kurtulabilmek için, tarihin akışını değiştirecek öznel faktörün (işçi sınıfının devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyinin) olgunlaşması şart.

Evet çok açık ki, kapitalist düzen şimdi içinde debelendiği cinsten açmazlarla ve sonu gelmeyen krizlerle boğuşsa bile, kendiliğinden tarih sahnesini terk edip gitmeyecek. İşçi sınıfının devrimci mücadelesiyle yıkılmadığı sürece, bu tefessüh etmiş sömürü düzeni tarihsel krizine rağmen can çekişerek yaşamaya, insanı ve doğayı tahrip etmeye devam edecek. Köhnemiş kapitalizmin sultası altındaki dünya, giderek yoğunlaşan krizlerin dayanılmaz yükünün yoksulların sırtına bindirileceği, insanlığa daha nice acıların ve kanlı savaşların yaşatılacağı bir dünya olacak. Tüm ülkelerde burjuva iktidarlar işte böyle bir düzenin devamı için “marifetlerini” sergileyecek ve türlü çeşitli yollarla kitleleri büsbütün aldatmaya, baskı altına almaya çabalayacaklar. Sözün özü, kapitalizm ve burjuva düzen altında dünyanın hiçbir yerinde işçi-emek-

çi kitleleri daha iyi bir gelecek beklemiyor.

Fakat bir de geleceğe madalyonun diğer yüzünden bakalım. Kapitalizmin yıkılışına işaret eden nesnel koşullara, onu yıkmaya muktedir olacak öznel koşulların eklendiğini hayal edelim. Kuşkusuz, geniş kitlelerin gündelik yaşam mücadelesinin hayhuyu içinde, egemen ideolojik bombardımanın etkisinden kurtulamayacağını ve ne yazık ki bu tür hayallere sahip olamayacağını biliyoruz. Fakat işçi sınıfının bağrında saklı mücadele potansiyellerini ateşleyerek harekete geçirecek sınıf devrimcilerinin durumu farklıdır; onların böyle hayalleri vardır ve olmalıdır. Hiçbir zaman unutmayalım ki, bugünün dünyasında milyonlarca işçi ve emekçiye asla gerçekleşmeyecek boş bir hayal olarak görünen devrimci kurtuluş imkânını gerçekliğe dönüştürecek olan “sihir” bizzat kendileridir. Ancak, bunu onların bilincinde açığa çıkartacak, onların dünya ve yaşam algısını değişikliğe uğratacak olan kaldıraç, işçi sınıfının öncü devrimci örgütlülüğüdür. O nedenle, burjuvazinin baskı ve saldırılarına inat, sınıfın öncü unsurlarının devrimci bilinçle donatılması ertelenmez bir görev oluşturuyor.

Devrimci bilinç

Uzun boylu ayrıntılarına girmeden özetle belirtelim. Genelde bilinç insanın kendisini, çevresini ve olup bitenleri algılama, kavrama ve fark etme yetisi olarak tanımlanır. Kişinin kendisi, çevresi ve yaşadığı dünya hakkındaki bu farkındalık durumu, kuşkusuz gerek kendine dair içsel gözlemlerinden ve gerekse kendi dışında olup bitenlere dair dışsal gözlemlerinden beslenir. Kişinin bilgi birikimi, içsel ve dışsal olguları şu ya da bu yönde algılamasını, yorumlamasını ve bellekte şu ya da bu derecede yöntemli depolamasını sağlar. İnsan toplumsal bir varlık olduğuna göre, tek tek insanların bilincinin oluşumunda son tahlilde toplumsal koşullar belirleyicidir. Kişisel bilinç farklılıkları bir yana bırakılacak

olursa, toplumsal yaşamda benzer nesnel koşulları-rolleri paylaşan insan grupları toplumsal bir sınıf oluşturur ve buradan hareketle ortak bir sınıf bilinci geliştirebilirler.

Toplumsal bilinç ve sınıf bilincinden söz ettiğimizde, verili üretim tarzı çerçevesinde cereyan eden sınıf mücadelelerinin, farklı sınıflarda farklı düzeylerde yarattığı bilinç durumunu anlatmış oluruz. Marksizmin en önemli bilimsel özelliği, nesnel ve öznel arasındaki ilişkiyi doğru ve derinlikli biçimde kavrayışıdır. Marx, insanların varoluşunu belirleyen şey bilinçleri değil, bilinçlerini belirleyen şey toplumsal varoluşlarıdır diye vurgular. Marksist teori, nesnel olan sınıf olgusuyla öznel olan sınıf bilincini ayrı ayrı ele alarak bu konulara açıklık getirir. Kapitalist toplumda burjuvazi ve proletarya, toplumsal çıkarları birbirine zıt olan iki ayrı nesnel sınıf oluşturmaktadır. Fakat işçilerin bu nesnel sınıf konumlarından hareketle otomatikman sınıf bilincine varmaları mümkün değildir. Bunun mümkün olabilmesi için, işçilerin kapitalist toplumda egemen olan burjuva ideolojisinin zihinlerinde yarattığı yanılsamalardan, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı kavramadaki algı çarpılmalarından kurtulmaları gerekir. Bunu sağlayacak olan da, işçi sınıfının öncü güçlerinin açtığı yolda gelişen anti-kapitalist ve burjuva düzen karşıtı mücadeledir.

İşin aslına bakılacak olursa, yaşamak için işgücünden başka satacak hiçbir şeyleri olmayan insanların, sınıf temelli toplumsal dayanışma ve siyasal örgütlenme fikrine uzak durmaları akıl dışı bir durumdur. Fakat bu durum, tek tek kişilerin algı sistemindeki bir bozukluğun ya da hastalığın ürünü değildir. Devrimci mücadeleyle değişikliğe uğratılmadığı sürece, kitlelere egemen olan düşünceler egemen sınıfın aşladığı fikirlerden başkası olamaz. Ve eklemek gerekir ki, kapitalizmin bu çöküş ve gericilik döneminde, burjuva ideolojisi tüm gücüyle ve kontrolü altında tuttuğu tüm araçlarla, kitlelere, onları burjuva düzenin payanda-

sı kılacak büyük yalanlar enjekte etmektedir. Böylece, kendi sınıf kardeşleriyle el ele verip örgütlenmediği sürece zavallı bir insan-cıktan başka bir şey olamayan modern paryalar, egemen sınıflar tarafından kitlesel bir akıl tutulmasına uğratılmaktadır. Devrimci bilinç ve örgütlenme olmaksızın, işçi kitlelerinin kapitalizmin ve onun ideolojisinin esiri olmaktan bir nebze olsun kurtulamaya-çağı kesindir.

Kapitalizme karşı mücadelede işçi sınıfının öncüsünün ulaşması gereken sınıf bilinci pasif değil aktif bir bilinçlilik durumudur. Devrimci bilincin kaynağı devrimci pratiktir. Devrimci bilinç sınıf mücadelesine aktif katılımı ve bu mücadelenin önünde giden devrimci öncü örgütlülük sayesinde kazanılabilir. Fakat devrimci mücadelenin akışı içinde öncü nitelikte sorumluluk yüklenen “eğiticiler” bile, esasen kitlelerin devrimci pratiğinin verdiği derslerle gelişir ve dönüşürler. O nedenle, devrimci bilincin doğru kavranabilmesi için, pasif bilgi birikimi ile bilgi birikiminin aktif eylemci tutuma dönüşümü arasındaki farkı mutlaka ayırt etmek gerekir.

Bilinç motomot bir bilgi birikimi demek değildir. Örnekse, devrimci mücadeleye katılma konusunda hiçbir aktif tutum almayan birinin devrimci bilgi kaynağına uzanması, incelemesi ve beyninde pasif biçimde böyle bir bilgi biriktirmesi pekâlâ mümkündür. Ne var ki, ancak devrimci bilgi birikiminden hareketle kendini ve yaşamı dönüşüme uğratmak isteyen ve bunun için kolektif mücadeleye katılan kişiye devrimci bilinç sahibi denebilir. Devrimci bilinç, aynı amaç doğrultusunda mücadele etmek isteyenlerle birlikteliği, kolektif çabayı, örgütlenme azmini, yoldaşlık ve yürekli bir paylaşım duygusunu içerir. Devrimci örgütlülüğün harcıdır devrimci bilinç.

Devrimci insan, kapitalizmin bataklığına inat, nefes alacağı ya-

şam ortamını devrimci örgütte bulabilir ve kendini bu ortamda vattığı sürece devrimci bilincini koruyup geliştirebilir. Bu bilince sahip bir sınıf devrimcisi, devrimci örgütün varlığını ve disiplinini içsel bir kavrayışla sahiplenir. Oysa bu düzeye yükselmemiş bir kişi, devrimci örgütün kriterlerini dışsal baskı olarak görecektir ve öyle gösterecektir. Örgütlü mücadelenin atmosferini ve kurallarını gönüllü biçimde paylaşmadan ne sınıf devrimcisi olunabilir ne de bireycilikten kurtulunabilir.

Tarihsel iyimserlik için tarih bilinci gerek

Tarih önemli bir olguyu gözlerimizin önüne seriyor. Bir toplumsal düzen alttakileri yönetmek bakımından meşruiyet krizine sürüklendiğinde, iktidarların başvurduğu otorite de büsbütün baskıcı karaktere bürünmekte ve yönetimde kitleleri aldatma taktiklerine ağırlık verilmektedir. Kapitalizm de bu açıdan bir istisna değildir ve günümüzde yaşananlar bunu bütünüyle doğruluyor.

Esasen günümüzde toplumsal ve siyasal yaşam, çürüten kapitalizmin ürünü olan derin çelişkilerle akıp gidiyor. Burjuvazinin dünya genelinde ideoloji ve siyaset alanında işçi-emekçi kitlelere karşı kazanmış olduğu üstünlük, nesnel temelden güç alan kalıcı bir zafere işaret etmiyor. Burjuvazinin otoriterleşme ve baskılar eşliğinde kazandığı zaferler, tarihsel açıdan değerlendirildiğinde, kum üzerine yazılı Pirus zaferleri gibidir. Buna karşılık, işçi-emekçi kitlelerin günümüzde sergilediği örgütsüzlük ve bilinçsizlik durumu ise kalıcı bir yenilgi, kalıcı bir nesnellik değildir. Bu durum, geniş zaman diliminden bakıldığında son tahlilde değişecek olan geçici bir özneliktir.

Ekonomik, siyasal, toplumsal vb. her açıdan son derece istikrarsız olan günümüz dünyası, burjuvazinin ve işçi sınıfının bugünü ve geleceği açısından muazzam çelişkilerle yüklüdür. Örneğin

burjuva ideolojisi kapitalist sistemin bu tarihsel güçsüzlük döneminde kitleler üzerinde ancak savaş, baskı ve gericilik sayesinde üstünlük sağlayabiliyor. Güçlü bir atağa geçmeleri durumunda dünyayı tamamen değiştirebilecek olan işçi-emekçi kitleler ise, öznel açıdan son derece geri durumdadır. Fakat nasıl ki çürüyen bir organizmanın ölümü yeni canlıların yaşamının başlangıcı anlamına geliyorsa, kapitalizmin tarihsel kriz çağında sınıf mücadelesinde “güçlü ve güçsüz” ergeç yer değiştirecektir. Güne ve geleceğe, haklı temellerden yükselen bu tarihsel iyimserlikle bakabilmek gerekir. Bunun için de tarih bilinciyle donanmaya ihtiyaç vardır. Tarih ondan ders almasını bilenler için son derece önemlidir.

Tam da bu noktada zaman tüneline epeyce gerilere uzanıp Antik Roma'ya kısaca bir göz atalım. Antik Roma köleciler toplumdur. Kölelik ucuz işgücü kaynağı olarak bu toplumsal düzenin temelini oluşturuyordu. Kölelerin bir kısmı uşak veya zanaatkar olarak kullanılsa da, genelde emek yoğun tarla ve maden işçiliğinde çalıştırılıyorlardı. Roma'nın yasaları uyarınca köle insan değil, mal kabul ediliyordu. Köle sahipleri hiçbir cezai karşılığı olmaksızın kölelerine tecavüz edebilir, onları yaralayabilir ve öldürebilirdi. Bu katlanılmaz koşullar nedeniyle Roma'da çeşitli köle isyanları patlak verdi fakat nihayetinde hepsi bastırıldı ve Roma bu ayaklanmalardan pek de fazla etkilenmedi. Ancak Spartaküs'ün başında olduğu ve MÖ 73-71 yılları arasında cereyan eden Üçüncü Köle Savaşıyla durum tamamen değişti. Neticede Spartaküs ayaklanması yenilgiye uğrasa da, bu deneyim sömür ve baskı düzeyine karşı ayağa dikilme konusunda tarihsel bilincin unutulmaz bir halkasını oluşturdu.

Roma'nın yönetim biçimi bu ayaklanmadan önce bir cumhuriyetti. Romalı köle sahiplerinin debdebeli ayrıcalıklarını garanti altına alan bu cumhuriyette, seçkin köleler gladyatör oyunlarının-

da dövüştürölmek üzere özel okullarda eğitilirlerdi. Spartaküs de bu okullarda eğitilmiş seçkin bir köle-silahşördü. Sıradan kölelerden çok farklı donanıma ve eğitime sahip olan gladyatörlerden bir kısmı ayaklanmaya karar verdiler ve aralarından üç lider seçtiler. Bu üçü arasında en yürekli ve köleleri özgürlüklerine kavuşturma hedefine sahip olanı Trakyalı gladyatör Spartaküs idi. MÖ 73 yılında başlayan ayaklanma boyunca, Spartaküs başarı elde ettiği noktalarda köleleri serbest bırakarak mücadeleye devam ediyordu. Köle ordusu zafer kazandıkça askeri donanımı gelişiyor, köle ordusunun zafer haberleri bölgeden bölgeye yayıldıkça köle ordusuna katılım artıyordu. Böylece sayı önce 70 binlere ve sonunda gladyatörüyle, ayaklanmış köleleriyle, kadınıyla, çocuğuyla 120 bin kişilik bir isyan ordusuna ulaştı.

Roma'ya karşı en büyük köle isyanı olarak tarihe geçen Üçüncü Köle Savaşının diğer köle ayaklanmalarından farkı, silahlı köle ordusunun ilk kez İtalya'nın merkezindeki bölgeleri etkilemesi ve daha önemlisi doğrudan Roma şehrini tehdit etmesiydi. Silahlı köle birliklerinin Roma birlikleri karşısında elde ettiği zaferlerden korkuya kapılan Romalı yöneticiler, nihayetinde pek çok Roma lejyonunu komutan Crassus'un komutası altında birleştirerek Spartaküs önderliğindeki köle ordusunu yenilgiye uğratabildiler. Evet, nihayetinde yiğit Spartaküs ve savaşçılar özgürlük amaçları yolunda dövüşerek canlarını verdiler. Fakat ayaklanma Roma'nın egemenlerinin, yani köle sahiplerinin düzenini öylesine sarsmış ve dengelerini öylesine bozmuştu ki, köle sahiplerinin kendi aralarındaki demokrasiyi temsil eden cumhuriyet rejimi bile bundan nasibini aldı. Egemen sınıf içindeki dengeyi yansıtan cumhuriyet rejimi ayaklanmayı takip eden yıllarda son buldu ve yerini Sezar'ın diktatörlüğüne terketti. Bir süre sonra da Sezar, kendini tüm Roma'nın imparatoru ilan edecekti. Bu tarihsel deneyim ne yazık ki kölelerin zaferi ve köleci düzenin son bulmasıyla netice-

lenemedi. Ne var ki egemenlerin sarsılmaz sanılan düzenlerine isyan etmenin mümkün ve farz olduğu dersini tarihe derin biçimde kazıdı.

Yıllar aktı, devirler değişti ama kapitalizm çağında emekçiler bu kez de ücretli kölelik koşullarında çalışmak zorunda bırakıldılar. Tarihte nihai zaferlerin ancak pek çok deney ve yenilgiden sonra kazanabileceğini kavramayanlar ya da kabul etmek istemeyenler, yenilgiyle sonuçlanan örneklerle hep devrimci mücadelenin bir daha geri gelmemek üzere sona erdiği duygusuyla baktılar. Oysa en zor koşullarda bile mücadele bayrağını yükselten devrimci önderler, yenilgilerden ders alma bilinciyle ve tarihsel ilerleyiş içinde emekçilerin isyanlarını bütünleyen bir bakış açısıyla Spartaküs'e sahip çıktılar. Böylece Spartaküs ayaklanması, tarihte yenilgiyle sonuçlanan soylu deneylerin boşa gitmediğini işçi-emekçi kitlelere kanıtlayan bir boyut kazanarak geçmişteki isyan ruhunu geleceğe taşıdı.

Tarihteki bu devrimci deneyi unutmayan ve Alman Sosyal Demokrat Partisinin sosyal şoven politikası karşısında bu parti ile yollarını ayıran Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht, oluşturdukları devrimci enternasyonal örgütlülüğü Spartaküs Birliği diye adlandırmıştı. Alman devrimi 1919 yılında Alman militarizminin ve gericiliğinin saldırısı altında ezilirken, bu devrim yoluna yaşamlarını adayan Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht de katledildiler. Ama Spartakistlerin yaktığı devrimci meşale tıpkı ilk Spartaküs ayaklanması örneğinde olduğu gibi söndürülemedi. Liebknecht öldürüldüğü gün kaleme aldığı makalesinde, bugünün devrimci kuşaklarına "Spartaküs yenilmedi" diye haykırıyordu. Dünden bugüne uzanan devrimci mücadeleler tarihine şu satırları ekliyordu Liebknecht: "Çünkü Spartaküs, proletaryanın devriminin ateş ve akli demektir; o, proletaryanın devriminin yüreği ve ruhu; irade ve özlemi demektir. Ve Spartaküs, sınıf bilinçli

proletaryanın tüm kararlılığı ve mutluluk özlemi demektir. Çünkü Spartaküs, sosyalizm ve dünya devrimi demektir.”

İşçi-emekçi kitlelerin mücadele tarihindeki bu devrimci örnekler geçmişte geleceğe bağlayarak yolumuzu aydınlatıyor. Olağanüstü burjuva rejimlerin kurulduğu, işçi sınıfı mücadelesinin yenilgiye uğratıldığı veya gerilediği gericilik dönemlerinde, devrimci mücadeleyi örgütsel, politik ve ideolojik olarak tasfiyeye yönelik mücadele karşıtı eğilimlere, tarih bilinciyle yüklü bir azimle karşı koymak gerekiyor. Tarihe Spartaküslerin asla kazanamayacağı duygusuyla yaklaşan mücadele kaçkınları, mücadele karşıtları hep olmuştur, olacaktır; bunu biliyoruz, bilmeliyiz. Fakat neticede bıçak kemiğe dayandığında, kitleler mücadele kaçkınlarını, dönemleri, karşı-devrimcileri ve gericileri tarih sahnesinin dışına süpürerek ayağa dikileceklerdir. Tarihin yeniden yazıldığı böylesi momentlerde kitlelere yol gösterenler, Bonapartların bitmez sınılan saltanatlarının bir gün büyük bir gümbürtüyle çöktüğünü, çökeceğini bilerek sabırla ve azimle mücadeleyi sürdüren sınıf devrimcileri olmuştur. Ve bilinmelidir ki, öyle de olmaya devam edecektir.

Kapitalist düzene son verecek kalıcı başarılar kuşkusuz bir hamlende elde edilemez. Örneğin Rusya’da 1917 muzaffer Ekim Devrimiyle kurulan işçi iktidarı bile daha sonra bürokrasinin karşı-devrimci darbeleri altında can vermiştir. Tarihsel kavrayışa çomak sokmak isteyen dönemler ve inançsızlar, bu büyük örnekte dahi geri dönüşsüz bir zafer elde edilemedi diye, Marksizmin ve sosyalizmin sona erdiğini büyük bir hevesle ilan edegelmişlerdir. Ne var ki böylelerine gereken yanıt, uzun yıllar önce en çarpıcı biçimiyle Marx tarafından verilmiş bulunmaktadır. Marx’ın “Louis Bonaparte’in 18 Brumaire’i”nde yazdıklarını hatırlayalım: “Proletarya devrimleri durmadan kendilerini eleştirirler, sürekli olarak kendi akışlarını kesintiye uğratırlar, görünüşte işi bitirilmiş olana

tekrar başlamak üzere geri dönerler, ilk girişimlerinin yetersizlikleri, zayıflıkları ve küçüklükleriyle zalimce bir itinayla alay ederler, hasımlarını, salt, yerden yeniden güç alabilsin ve yeniden dev gibi ayağa kalkarak önüne çıkabilsin diye yere sermiş görünürler, kendi amaçlarının belirsiz muazzamlığı karşısında zaman zaman irkilip geri çekilirler, ta ki bütün geri dönüşlerin olanaksız olduğu bir durum yaratılincaya ve bizzat koşullar bağırincaya kadar: İşte hendek, işte deve!”

Bu satırlar Marx'ın yıllar öncesinden bugüne seslenişidir. Günümüz Türkiye'si dahil dünya genelinde işçi sınıfının, uğradığı yenilgilerin dersleriyle yeniden ayağa kalkıp daha güçlü bir şekilde ileriye atılacağını anlatan eşsiz bir örnektir. Unutmayalım, Bonapartlar geçicidir ve kapitalizm sona erip eşitlikçi, paylaşımcı ve savaşımsız bir dünya kurulana dek işçi sınıfının mücadelesi kalıcıdır.

Devrimci bilincin önemi

İçinden geçilen zaman diliminin baskın karakterinin genelde insanların düşüncelerini, siyasal yaklaşımlarını ve algılarını etkileyeceği açık bir gerçektir. Bu açıdan yaşanan dönemi irdelediğimizde, Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve kapitalizmin dünyayı tek sistem olarak kuşatmasıyla hız kazanan ideolojik saldırı döneminin işçi-emekçi kitlelerde mücadele bilinci açısından yarattığı gerileme muazzamdır. Bunu esaslı bir faktör olarak bir kenara kaydetmemiz gerekiyor. Daha sonra buna, kapitalizmin tarihsel krizine eşlik eden gerici, kaotik, baskıcı dönemin kitlelerde yarattığı yanlısı, korku ve kendi gücüne güvensizlik koşulları eklenmiştir. İşte bu nedenle, aslında nesnel olarak zayıf durumda olan kapitalizm, kendisine karşı koyacak öznel faktörün geriliğinden güç alarak dünya arenasında istediği gibi at oynatabiliyor.

Bu durumun yansımalarını günümüzde Türkiye'deki olağanüstü rejim koşullarında çok çarpıcı biçimde görmek mümkün. İşçi-emekçi kitleler, krizler içinde debelenen, kendilerine emperyalist savaşın acılarını, ağırlaşan çalışma koşullarını, düşen ücretleri, yoksulluğu, dayanılmaz haksızlık ve baskıları dayatan burjuva düzene başkaldıracak yerde ya siniyor ya da daha kötüsü büyük bir yanılsama içinde, kendilerine bunları reva görene destek çıkıyorlar. Bugün gerek Türkiye'de gerek dünyanın pek çok ülkesinde örgütsüzlük koşullarına itilen ve işsizlik tehdidi altında sersemletilen yoksul kitleler, otoriter rejimlerin ve faşizmin tabanı kılınmaya çalışılıyor.

Dünyaya bugünün bu yakıcı gerçekleri açısından baktığımızda diyebiliriz ki, küresel kapitalizmin eseri olan bu zamanın ruhu hiçbir gelecek umudu içermiyor ve tam bir kuşku-korku toplumunda somutlanıyor. Fakat asla unutmamalım ki, kapitalist düzenin tükenmişliğini yansıtan bu zamanın ruhunun bizzat kendisinin de aslında hiçbir geleceği yok. O "ruh" çürümüştür ve tarihsel vadesi dolmuştur. Diğer yanda ise olumsuzluğun yanı sıra bir olumluluk mayalanmakta, günümüz dünyasında henüz son derece zayıf durumda görünse de, geleceği yaratma umuduyla beslenen bir devrimci mücadele azmi ve yeni bir zamanın ruhu yeshermektedir.

Uzun söze gerek yok, işçi sınıfının mücadele tarihi gericilik dönemlerinde devrimci mücadeleyi sürdürmenin ne denli zor olduğunu elbet ortaya koyuyor. Fakat bu tarih aynı zamanda, mücadelenin ergeç yeniden yükseleceğini ve bir gün mutlaka karanlıkların yırtılacağını da kanıtlıyor. Sınıf devrimcisi, asıl gericilik dönemlerinde, Bonapartist, faşist burjuva rejimlerin olağanüstü baskı dönemlerinde yüreğini karartmayıp devrimci inanç ve bilinçle donanandır. Bunu başarmak için de insanın tarihteki devrimci örneklerden feyz alarak kendini içsel bir dönüşüme uğ-

ratması, inancını ve bilincini olgunlaştırıp pekiştirmesi gerekiyor. Çok iyi biliyoruz ki, bu soylu mücadele bayrağını bugünden yarına taşıyacak olanlar, devrimci inancı ve bilinci bıkmadan usanmadan daha çok sayıda işçiye ulaştırma yolunda emek verenler olacaktır. Yıllar önce yine karanlık bir döneme, 12 Eylül faşizmi günlerine not düşerken dediğimiz gibi: Zor günler zor sınavlara çeker insanı. Çekilen tüm acılara karşın, devrimci bayrağı yarın-lara taşıyabilmek için tarihsel iyimserliği her daim yeşertmek gerekir.

1 Eylül 2016

Totaliter Diktatörlüğe HAYIR!

Uzun süredir çeşitli yazılarımızda, kapitalist sistemin tarihsel krizine bağlı olarak dünya genelinde gözlemlenen son derece önemli bir olguya, burjuva düzendeki otoriterleşme eğilimine dikkat çekiyoruz. Ancak bu eğilimin somut tezahürleri kuşkusuz ki her ülkede farklı düzeylerde seyrediyor. Örneğin ABD'de yaşanan otoriterleşme, pek de beklenmediği halde Trump'ın başkan seçilmesinde ve başkanlık koltuğuna oturur oturmaz hiç zaman yitirmeden faşizan, ırkçı uygulamalara girişmesinde somutlanıyor. Türkiye'de yaşanan otoriterleşme süreci ise, 7 Haziran 2015 genel seçiminin AKP aleyhine yarattığı siyasal sonuca karşı düzenlenen 1 Kasım 2015 erken seçimi ve toplumu derinden sarsan çeşitli saldırılar gibi uğraklardan geçti. Giderek faşist bir tırmanışa dönüşen bu süreç, nihayetinde 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL dönemecine vardı. Bu dönemeçle birlikte de, Türkiye'de siyasal rejimin niteliği fiilen Bonapartizmden faşizme evrildi. Daha sonra ise tek adam rejiminin anayasal güvence altına alınmasını amaçlayan yeni Anayasa taslağı gündeme oturdu. Taslağın Ocak ayı içinde Mecliste oylanmasıyla, Türkiye artık faşist rejimin kurumsallaşması tehlikesiyle yüz yüzedir; hem de son derece yakıcı biçimde. Derin altüstlük-

lerin yaşanmasıyla ilerleyen bu süreç, otoriter ve totaliter rejimler arasındaki farkın bir kez daha hatırlanmasını zorunlu kılıyor.

Otoriter rejimden totaliter rejime

Türkiye’de 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle kurulan faşist rejimin çağrıştırdığı çeşitli sorunların irdelenmesi için kaleme alınan “Bonapartizmden Faşizme” kitabı (Elif Çağlı, Ekim 2004, Tarih Bilinci Yay.) hatırlanacaktır. O çalışmada, burjuva düzenin (burjuva diktatörlüğün) parlamenter rejimden farklı olağanüstü biçimlerine, bu bağlamda Bonapartizmin ve faşizmin özelliklerine ve aralarındaki farklılıklara ayrıntılarıyla değinilmişti. Genelde Bonapartizm otoriter bir yönetim oluşturup, kendisine sınıflar ve klikler arası bir denge rejimi görüntüsü vermekteydi. Faşizm ise, burjuva düzenin parlamenter demokratik işleyişini tamamen ortadan kaldıran totaliter bir yönetim, sermayenin çıplak baskıcı diktatörlüğüdü.

Genel hatlarıyla vurgulayacak olursak, totaliter rejim nitelenmesi en katı ve monolitik diktatörlükler için kullanılırken, otoriter rejimin aynı derecede monolitik ve katı olmadığı kabul edilmektedir. Otoriter rejimleri totaliter rejimlerden ayıran bir diğer özellik, iktidardaki kişi ya da grupların siyasal gücünün diğerine oranla bir ölçüde denetlenilebilmesidir. Otoriter rejimler de kuşkusuz kitleler üzerinde baskı kurma, onları çeşitli manipülasyonlarla sisteme bağlama ve bir lider kültü yaratma gibi yöntemlerle demokratik işleyişleri sınırlandırırılar. Ancak totaliter diktatörlük, parlamenter rejimin direği kabul edilen kuvvetler ayrılığı ilkesini ezip geçen, parlamentoyu ve siyasal partileri fesheden ya da fiilen işlemez kılan ve her türlü siyasal erk kaynağını, yasamasından yargısına yürütme tekelinin sultanı altına sokan bir siyasal rejimdir.

Otoriter ve totaliter rejimler burjuva düzenin olağanüstü biçimlenmelerini teşkil ettiklerinden, kuşkusuz pek çok noktada benzeşmektedirler. Zaten totalitarizm otoriterizmi içeren, ancak toplumda onu aşan bir biçimde kuşku, korku yaratan ve baskıları açıkça alabildiğine yoğunlaştıran bir niteliğe sahiptir. Totaliter diktatörlük kanun hükmünde kararnamelere dayanan işleyişlerle burjuva parlamentarizmini sona erdirir, burjuva demokratik hakları, hukuku yok eder. Totaliter bir rejimin meşruiyetini seçimlere ya da yasalara dayandırmak gibi bir mecburiyeti yoktur. Fakat Hitler örneğinde olduğu üzere, faşizmin iktidara tırmanırken seçimle işbaşına gelmesi ve o noktadan sonra parlamenter örtüsünü üzerinden atarak çıplak haliyle iktidara yerleşmeye, kurumsallaşmaya çalışması pekâlâ mümkündür. Ayrıca fiilen iktidar koltuğuna kurulan faşist rejimlerin, halka “kabul ettirdikleri” Anayasalarla iktidarlarını kurumsallaştırıp taçlandırdıkları da çeşitli tarihsel örneklerle sabittir. Totalitarizmi somutlayan faşist rejimler, genelde devrimci yükselişi ve işçi hareketini acımasızca ezmeye yönelik saldırılarıyla tarihe geçmişlerdir. Bu gerçeklik Türkiye’de 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle tepeden inen faşist rejimin niteliği ve uygulamalarıyla da dört dörtlük kanıtlanmıştır. Ne var ki tarih hep aynı biçimde tekerrür etmiyor.

Değişen yönü hatırlayalım. Türkiye’de 1980 askeri-faşist diktatörlüğünün saldırılarıyla devrimci kabarış ve işçi hareketi ezilmiş ve alabildiğine geri çekilmişti. Böyle bir nesnellığın ortasında, bu kez Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi yükselişe geçmiş ve haliyle de öne çıkmıştı. Uzun yıllar boyunca TC’nin Kürt halkının en haklı demokratik taleplerine bile tahammülsüz imhacı tutumunu sürdürmesi, nihayetinde Kürt sorununu burjuva düzen için artık bir biçimde çözülmesi gereken bir kriz kaynağına dönüştürmüştü. Haksız savaş politikalarıyla daha fazla yol alınmayacağı gerçeğinin burjuva kesimlerde de yaygınlaşan biçimde kabul gör-

meye başlamasıyla, Erdoğan liderliğindeki AKP tarafından bir “çözüm süreci” gündeme getirilmişti. Fakat 2011 dönemecinden itibaren ve de 2013 sonrasında hızlanan bir biçimde Türkiye siyasi arenasında işler terse dönmeye başlayacaktı.

Kapitalizmin dünyada yaygınlaşan kriz dalgalarının yarattığı gerilim, Ortadoğu’da yürüyen emperyalist paylaşım savaşından pay kapmaya yönelik emperyal hevesler, ülke içinde ve bölgede dengelerin zamanla kendi aleyhlerine dönebileceği korkusu vb. pek çok faktörün bir bileşkesi olarak, Erdoğan iktidarı doğrultusunu otoriterleşme yönüne çevirdi. Son dönemde ise, Kürt sorununda “çözüm” vaadinden “imha” politikasına evriltelen ve de bölgeyi cayır cayır yakan bir emperyalist yeniden paylaşım savaşının ortasında adım adım ilerletilen bir sivil faşistleşme süreci yaşandı. Sürecin yakıcı nesnel özellikleri ile siyasal iktidarın başının öznal başkanlık tutkusu birleşti ve o nedenle gelişmeler asla durduğu yerde durmadı. Art arda yaşanan olaylar neticesinde sıra nihayetinde yeni Anayasa taslağının Meclisten apar topar geçirilmesine geldi. Olağanüstü koşullar ve olağanüstü uygulamalar altında bu eşik de aşılnca, bu kez başkanlık sistemi son derece eşitsiz koşullarda gerçekleştirilecek bir referandumla topluma dayatılmak isteniyor. Nisan ayı içinde yapılacağı söylenen referandum, iç ve dış tüm demokratik güçleri derin endişelere gark ederek totalitarizmin kurumsallaşması tehlikesini yakıcı biçimde gündeme getirmiş bulunuyor.

Totaliter diktatörlük: Faşizm

İster askeri bir darbe neticesinde tepeden gelen askeri faşizm olsun, ister yarattığı kitle desteğine dayanarak aşağıdan iktidara tırmanan sivil faşizm olsun, faşizm iktidara geldiğinde baştan aşağı yeni devlet aygıtları yaratmaz. Faşizm burjuva devletin ordu ve polis gücü gibi baskı aygıtlarını, toplumsal muhalefeti, işçi hare-

ketini ve devrimci mücadeleyi ezecek biçimde yeniden örgütler, tahkim eder. Faşist iktidarların kurulduğu olağanüstü dönemlere bakıldığında, ekonomik yaşamın kırılğan durumu nedeniyle burjuvazinin egemen sınıf içindeki gerilimlere ve bu durumun yarattığı siyasal krizlere tahammülünün kalmadığı görülecektir. Bu gibi konjonktürlerde, burjuva mahiyetteki bir muhalefet hareketi bile düzenin işleyişinde bazı gedikler açıp işçi ve emekçi kitlelerin muhalefetinin buralardan sızması riskini fazlasıyla yaratacaktır. O nedenle, burjuvazi, dönemin sivrilen faşist siyasetçilerine başlangıçta ne denli burun kıvrımış olursa olsun, giderek alternatifsizlik hissi ağır basacak ve ekonomik çıkarlarını korumak için siyasi hesaplarını feda edip totalitarizme göz kırpacaktır. Faşizm tam anlamıyla totaliter bir iktidar yapılanması oluşturur ve faşist iktidar başka hiçbir odaya siyasal yetki geçertmemek üzere devlet organlarını yekpare bir blok şeklinde örgütler.

Siyasal yetkeyi tek elde merkezileştiren totaliter rejimler bu nedenle “tek adam diktatörlüğü” biçimine bürünmekte ve genelde bu özelliği yansıtan türde bir başkanlık sisteminde somutlanmaktadır. Bunun en önde gelen örnekleri İtalyan ve Alman faşizmidir. Zaten totalitarizm kavramı Latince “totus” (tüm, bütün) kökünden gelmektedir ve bu kavram İtalyan faşizminin lideri Mussolini tarafından kullanılarak siyasal literatüre girmiştir. Mussolini, tüm siyasal ve toplumsal yaşamın yönetiminin kendi iktidarı altında toplanması ve bunun dışında hiçbir şey olmaması anlamına gelmek üzere faşist yönetimini “totalitario” kavramıyla tanımlamıştır.

Yaşanan çeşitli tarihsel örneklerden hareketle totalitarizmin bazı çarpıcı özellikleri sıralanabilir. Toplumunu şanlı bir geçmiş hikâyesi ve parlak bir gelecek vaadi temelinde kandırıp kutuplaştıran faşist bir ideolojinin yaratılması ve kitlelere enjekte edilmesi faşizmin birincil özelliğidir. Totaliter rejimler tek lider ve tek par-

ti sultası yaratarak siyasi gücü tek liderin elinde yoğunlaştırırlar. Bu durumun kaçınılmaz uzantısı olarak, liderin iktidarı temelinde bir medya ve silahlı güç tekeli kurulur. Totaliter propagandalar eşliğinde toplum teröze edilir, fiziksel ve psikolojik baskı ve tehditlerle pasifleştirilip sindirilir. Ekonominin merkezî yönetimi tamamen liderin bürokratik kumandası altına sokulur. Totaliter rejimde lider (Duçe, Führer, Başkan, Reis vb.), kendini her şeyi bilen ve her şeyi yapmaya hakkı olan tanrısal bir güç katına yükselterek topluma empoze eder.

Totaliter rejimlerde, toplumsal yaşamın yeniden biçimlendirilmesinden hukukun toplumun düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü yok edecek şekilde elden geçirilmesine dek, her alan liderin emri altına sokulur. Kuşkusuz bu tür bir işleyiş, liderin etrafında kümelenen ve onun attığı her bir adım için birbirleriyle övgü yarıştıran ve böylece bir anlamda da lideri “yoktan var eden” bir yandaşlar topluluğu olmaksızın sürdürülemez. Düzenin çarkları bir kez bu temelde döndürülmeye başlandığında, ruhunu, beynini ve kalemini şeytana satarak liderin yanına sokulmak üzere diğerlerini çiğnemeye çalışanlar hep olacaktır. Simbiyoz yaşam (iki canlının ortaklaşa yaşamı) örneğindeki gibi, lider ve çevresindeki modern soytarılar takımı, totaliter rejimin çarkları durana dek birbirlerini karşılıklı var etmeye yazgılıdır. Bu işleyişin doğal bir kuralı olarak lider eleştirilemez, onun yönetimine karşı çıkamaz. Yalnızca totaliter rejimi gönülden onaylayıp liderin gönlünü okşayanlar yönetim kademelerinde yer alabilirler.

Burjuva diktatörlüğün en uç örneğini teşkil eden totaliter diktatörlük (faşizm) savaş ve kriz gibi olağanüstü koşulların ürünü olduğundan, yasama, yürütme ve yargı arasındaki olağan işleyişe son verir. Parlamenter rejimin kuvvetler ayrılığıyla anlatılan burjuva demokratik dengesi mutlak anlamda son bulur. Seçim ve Meclis gibi olgular, liderin elinde merkezileşen siyasal erkin bi-

rer vitrin süsü kılınırlar. Yasama ve yargı dahil tüm güçler, yürütmenin mutlak başı olan liderin elinde toplanır. Devlet gücü bu temelde alabildiğine merkezileştirilir. Rejimin niteliği gereği, lider, devletin silahlı güçlerinin de mutlak başkanı pozisyonundadır. Fiili savaş durumunun yoğunluğuna da bağlı olarak, rejim alabildiğine militarize edilir. Kitleler ulusal birlik, bölünme tehlikesi, uluslararası terör tehdidi ve benzeri motifler eşliğinde “iç ve dış düşmanlar” a karşı savaşmaya hazır hale getirilmeye çalışılır.

Tepeden askeri darbeyle “aniden” iktidara gelen askeri-faşist bir diktatörlük, daha ilk gününden itibaren toplumun neredeyse bütününe yöneltilen tank ve tüfeklerin gölgesinde hüküm sürmektedir. Fakat askeri faşizm de silahların yanı sıra kendisini dayandıracığı bir resmi ideolojiye ihtiyaç duyar. Türkiye’de 12 Eylül askeri faşizmi bu nedenle “Atatürkçülük” ideolojisine sarılmıştır. Ne var ki, sivil faşizm kendine özgü faşist bir ideoloji yaratarak toplumu bu temelde kutuplaştırıp iktidara tırmadığından, ideolojik motiflere askeri faşizmden çok daha fazlasıyla ihtiyaç duyar. Faşist ideoloji zamana ve zemine göre çeşitli kılıklara bürünse de, hemen her ülkede faşist ideolojinin en gözde araçları milliyetçilik ve din olmuştur. Şovenist kampanyalar ve kitlelerin dinî duygularının istismarı neticesinde toplumun bir bölümünü diğerine karşı düşmanlaştırmak, “ötekileştirme” politikasıyla emekçi kitleleri bölmek faşist rejimlerin ortak özelliğidir. O nedenle belirtmek gerekir ki, faşizmin din unsurunu kullanması asla yalnızca Türkiye’ye özgü değildir ve bu dinin Hristiyan dini veya İslam dini olması da aslında sanıldığı gibi aksine faşist rejimin niteliğini belirlemekte ayırt edici bir unsur değildir.

Unutulmasın ki, Avrupa’da yaşanan İtalya, Almanya veya İspanya örneklerinde de faşist rejimin ideolojisi yoğun biçimde Hristiyan dinine dayanan motiflerle bezelidir. Örnekse, İspanya’da Franco’nun faşist diktatörlüğü Katolikliğin en yobaz yönlerini öne çı-

kartan ve bunu milliyetçilikle harmanlayarak topluma dayatan bir ideolojiyle hüküm sürmüştür. Türkiye’de de bugün milliyetçi ve dini motifler faşist ideolojinin çimentosunu oluşturuyor. Kitlelerin dini duyguları istismar edilerek “dindar” nesiller yaratma kılıfı altında toplumun bir bölümü diğer bölümüne karşı kindarlaştırılıyor, böylece aslında kindar nesiller yetiştirilmek isteniyor. Bu gerçeklik Avrupa’daki tarihsel örneklerle birlikte değerlendirildiğinde, “Hristiyançı faşizm” diye özel bir faşizm çeşidi tanımlanamayacağı gibi, Türkiye’deki durumu da “İslamcı faşizm” diye ayrı bir tür olarak kavramaya çalışmanın yanıltıcı olacağı görülecektir.

Faşist rejimlerin aralarındaki farklılıklara karşın özde taşıdıkları benzerlikler sanıldığından da fazladır ve gerçekten de tarihe bu gözle bakmak gerekli ve önemlidir. Sonuç olarak, ister Avrupa’da ister Asya’da, ister Hristiyan ister Müslüman bir ülkede işbaşına gelsin, faşizm özünde burjuvazinin derin kriz ve savaş koşullarında ihtiyaç duyduğu çıplak diktatörlük biçimidir. Faşizm, burjuvazinin olağan siyasi düzenini feda etmeyi göze alarak işbaşına getirdiği (ya da buna göz yumduğu) olağanüstü, totaliter, mutlakiyetçi bir siyasal rejimdir. Faşizm, tüm gücün tek elde bütünselleştirilmesi, mutlaklaştırılması, monolitik bir iktidarın kurulması demektir.

Bu denli yoğunlaştırılmış bir iktidar gücüyle donanan faşist liderler, giderek toplumun bütününe nüfuz ettikleri ve siyasal-toplumsal gerçekliğin bütününe vakıf oldukları zehabına kendilerini kaptırıp megalomanlaşırlar. Faşist lider kendini bu psikolojiyle “göğe” yükseltirken, “aşağıyı” da bulunduğu ülkeye ve anın somut ihtiyaçlarına adapte edilmiş faşist propagandalar temelinde alıklaştırır. Kendi rejiminin alâmet-i farikasını yerleştirmek üzere, “biz” ve “ötekiler” ayrımını alabildiğine derinleştirir. “Bizden olmayan berhava olur” deyişi bu durumun çarpıcı bir örneğini

sunar ve “öteki” diyelim Almanya’da Yahudi iken, Türkiye’de Kürt olur, Alevi olur vb. Totaliter diktatörlük, kendi “biz”ine ait bir düşünce biçimini ve yaşam tarzını topluma dikte etmeye çabalar. Faşist rejim, gücü ve süresiyle orantılı olarak, insanların yıllardır içselleştirdikleri kendi doğal yapılarını, yerleşik değer yargılarını sarsan ve bu temelde toplumun dokusunu bozan bir terminatör gibidir.

Totaliter rejimlerin bu denli kötücül hedeflerine, kitlelere pozitif yöntemlerle yaklaşarak ulaşması asla mümkün değildir ve o nedenle de açık biçimde yoğunlaşan sistematik baskı ve şiddet politikası bu rejimlerin ortak özelliğidir. Zaten bu özellik, olağanüstü burjuva rejimin otoriterleşme diye tanımlayabileceğimiz bir düzeyin açıkça ötesine geçerek artık fiilen totaliter bir rejime dönüştüğünü de ele verecektir. Bu bağlamda ayırt edici bir diğer husus da hatırlanabilir. Otoriter rejimlerden farklı olarak, totaliter rejimler, yaratılan faşist ideoloji temelinde lidere yaşamı pahasına bağlanan kitleler ve buna dayanan vurucu güçler yaratır. Yine otoriter rejimlerden farklı olarak, totaliter rejimlerde lider, kendisini devletin ve hatta içinden çıktığı iktidar partisinin üzerinde bir tepe konumuna yerleştirir. Türkiye’de son dönemde yaşanan ve otoriter Bonapartizmden totaliter faşizme evrilen süreç bu dediklerimizi çarpıcı biçimde somutlayan bir nitelik taşıyor.

Mücadeleyi ilerletmek için: HAYIR!

Hüküm sürdüğü müddetçe yıkılmaz sanılan olağanüstü diktatörlük (faşizm), aslında diyalektiğin kuralı gereği kendi zayıflığını da olağanüstü ölçekte içinde taşır. Faşist rejimler, toplumun olağan yaşamının akışı içinde kitlelerin gönüllü desteğini kazanarak ortaya çıkmazlar; toplumu aldatarak hastalıklı bir kitle desteği ya-

ratırlar ve bu sayede ve süreyle var olurlar. Neticede, adeta geçici bir kâbus gibi toplumun üzerine çöken bir gerçekliktir totaliter diktatörlük. Toplumun bir bölümünü kutuplaştırma politikasıyla diğer bölümüne düşman ederken, bu temelde peşine taktığı sıradan insanları da diktatörlüğün varlığı süresince kendileri olmaktan çıkartıp zalimleştirir. Fakat nihayetinde toplum psikolojisinde gerçekleşen bu tür hezeyanların sürgit devam edebilmesi mümkün değildir. Her zaman söylendiği gibi, zulümle abad olanın sonunun berbat olacağı aşikârdır. Kapitalizmin tarihinde totaliter diktatörlüğün en önde gelen örnekleri olarak hatırlanan İtalyan ve Alman faşizminin yaşam süresinin kısalığı ve yıkılışlarında liderlerinin uğradığı akıbet hatırlanabilir. Türkiye'nin tarihsel arka planı nedeniyle "gelip gitmelerine" neredeyse doğal bir olay gözüyle bakılan askeri diktatörlüklerin farklılığı hariç tutulacak olursa, sivil faşist diktatörlükler için "olağanüstü yöntemle gelenin olağanüstü yöntemle gideceğini" söylemek hiç de yanlış olmaz.

Uzak veya yakın çeşitli tarihsel örneklerin gözler önüne serdiği dersler bu yazdıklarımızı en ufak bir kuşkuyla yer bırakmayacak derecede doğruluyor. Ne var ki bugün Türkiye'nin somut yaşamına egemen olan koşullar, kitleleri bu tarihsel gerçekleri tahayyül edemeyecek bir psikolojiye sürükledi. İşçi-emekçi kitlelerin toplumda yaratılan kutuplaşma neticesinde olağanüstü rejimin destekçisi pozisyonuna sürüklenen yarısı, büyüyecek Türkiye'den kendilerine düşecek payın hayaliyle oyalanmakla meşgul. Toplumun rejimi desteklemeyen diğer yarısı ise, örgütsüzlük nedeniyle savuşturulamayan peşpeşe saldırıların sersemletici etkisi altında pasifize olmuş durumda. Türkiye, muhalif gazetecilerin, HDP'li siyasetçilerin, sosyalistlerin, devrimci mücadele için sesini yükselten gençlerin hapislerde çürütülmeye başlandığı, toplumda yeneden 7 Haziran 2015 seçimleri öncesindeki benzer bir muhalif

siyasi uyanışın gerçekleşmemesi için fiziksel ve psikolojik baskıların arttırıldığı, yasaların yerini KHK'lerin aldığı OHAL koşullarında bir referanduma gidiyor.

Türkiye'de siyasi yaşama ilişkin bir referandum süreci ilk kez yaşanıyor değil. 12 Eylül faşizmi döneminde askeri cuntanın düzenlediği Anayasa referandumunu hatırlansın. 1982 Anayasası, burjuva düzeni bir kişi diktatörlüğü temelinde değil ama burjuvazinin uzun dönemli çıkarları temelinde askeri vesayet altında tahkim etmeyi amaçlıyordu. Askeri rejimin egemenliğini orduya dayandırması ve toplumu uzun süre yoran bir iç savaş sürecinin ardından istikrar yarattığı izlenimini vermesi, bir de faşist rejimin hayır oyu için yarattığı tehdit ve korkularla birleşince sonuç %91 oranında "evet" çıkmıştı. Diğer bir referandum örneği, aradan zaman geçince melaneti toplumun geniş kesimlerince kabul edilmeye başlanan 1982 faşist Anayasasının değiştirilmesine yönelik 12 Eylül 2010 referandumuydu ve sonuç %57 "evet" oldu. Ancak o dönemde siyasi dengeler bugünkünden çok farklıydı; demokratik dönüşüm beklentileri, Kürt sorununda demokratik çözüm istemi geniş biçimde toplumun gündemine girmişti. 12 Eylül Anayasasının ve askeri vesayet sisteminin tasfiyesi ve darbeci generallerin suçlu koltuğuna oturtulması o dönemin referandum sürecine damgasını basan faktörlerdi.

O günden bugüne aradan çok uzun yıllar geçmedi, ne var ki o dönemin koşullarını olumsuz doğrultuda değiştirecek şekilde köprülerin altından nice sular aktı. Yaşanan onca olay bir yana, en sonunda Erdoğan iktidarının "15 Temmuz darbe teşebbüsü" dönemecini kendi planları doğrultusunda değerlendirip üstünlüğü mutlak anlamda ele geçirmesiyle birlikte, siyasi rejimde adeta bir "sivil darbe" dönemine girildi. İşte önümüzdeki Nisan ayında yapılacağı söylenen referanduma da bu yeni dönemi somutlayan OHAL koşullarında gidiliyor. Referanduma sunulacak Anayasa

değişikliğine “evet” demeye hazırlanan kesimler de, “hayır” demeye niyetlenenler de aslında bu değişikliğin neler getirip neler götüreceği konusunda ayrıntılı bir bilgi sahibi değiller.

Referanduma sunulacak yeni anayasa paketinin özelliğini özetle vurgulayalım. Anayasa değişikliğinin kabulü halinde, OHAL döneminde fiilen altı oyulan kuvvetler ayrılığı tamamen son bulacak. Devlet Başkanı iktidar partisinin de başkanı olacak ve böylece tüm siyasi iktidar tek elde toplanacak. Yüksek kamu bürokrasisinin atanması, yargının kontrolü vb. her yetki Başkana aktarılacak. Birleştirilmiş bir yasama, yürütme ve yargı gücü üzerinde başkanın tekeli kurulacak ve böylece yürütme de, yasama da, yargı da yalnızca Başkandan sorulacak. Başbakanı olmayan, sözde bakanların yalnızca Başkana karşı sorumlu olacağı ve Başkanın da Meclis tarafından denetlenemeyeceği bir totaliter rejim kurumlaştırılacak.

Başkan, mahalle muhtarlarının yönetilmesinden gündelik yaşama, eğitimden kültüre vb. her alana müdahale hakkına sahip olduğunu gösterecek tarzda ülkeyi yönetecek. Kapitalizmin tarihsel krizinin dünya ölçeğinde derinleştiği ve bu durumdan Türkiye'nin de fazlasıyla nasibini alacağı bir dönemde, Başkan, gündelik döviz paritesinden asgari ücretin belirlenmesine, kompleks iktisadi konulara dek her konuda “üst akıl” olarak ekonomiyi yönetecek. Totaliter rejimin uygulamaları genel demokratik hakları, dernekleri, siyasi örgütleri Başkanın emirleri doğrultusunda tırpanlayan biçimde ilerleyecek. Totaliter rejim kurumlaştırıldığında, bugünkü fiili durumdan da anlaşılacağı üzere, grev ve direnişlerin yasaklanmasından işçilerin en küçük sendikal haklarına, işçi sendikalarının tam kontrol altına alınmasına dek tüm çalışma yaşamı büyük sermayenin arzuları doğrultusunda Başkanın emirleri gereğince düzenlenecek. Büyük sermaye ekonomik krizin ağır yükünü işçilerin sırtına yüklemek için yardım eli beklerken,

kıdem tazminatı gibi kazanımların kırılmasından çeşitli sosyal hakların gaspına dek, Başkan diğer siyasal parti ve sendikaların muhalefetinden temizlenmiş bir rejim temelinde imdada koşacak.

Türkiye işte böyle bir totaliter rejimi kurumlaştıracak bir referandum sürecine doğru ilerliyor. Ve ne yazık ki bu gelişmeler, düzen dışı muhalefetin ve genelde devrimci güçlerin yıllar süren olumsuzluklar nedeniyle henüz güçlenemediği bir nesnel ortamda gerçekleşiyor. Düzen içi muhalefet de (CHP) referandum sürecine, uyguladığı taktiklerin bedeli olarak siyaseten yıpranmış bir pozisyonda giriyor. CHP liderliğinin 15 Temmuz sonrasındaki tutumu, örneğin Yenikapı mitingine katılarak rejimin planlarına destek olma taktiği unutulamaz. Aynı liderliğin şimdi yürüteceğini söylediği “referandumda Hayır” kampanyası acaba toplumun faşist gidişat karşısındaki aymazlığını, bezginliğini ya da umutsuzluğunu ne derece tersine çevirebilecek? CHP dışında kendi tarzıyla “Hayır” kampanyası yürüteceğini belirten HDP, baskıcı rejimin referandum öncesinden başlayarak fazlasıyla örneklemediği baskı ve eşitsizlik koşullarında acaba topluma sesini ne ölçüde duyurabilecek?

Bu sorular dizisini alabildiğine uzatmak mümkündür. Ne var ki bizim görevimiz topluma şu an egemen olan olumsuz siyasi koşulların çetelesini tutmak değildir. Mevcut durum ne denli can sıkıcı olursa olsun, sınıf devrimcileri açısından temel sorun, bugünden yarına uzanan mücadele hattını örebilmektir. Faşizme ve totaliter kurumlaşma tehlikesine karşı mücadele bu genel görevin bir parçasıdır. Bugün Türkiye'nin somut koşullarında, referanduma, “biz burjuvazinin diktatörlük biçimleri arasında bir seçim yapmak zorunda değiliz” benzeri mülâhazalarla boykotçu bir mantıkla yaklaşmak, burada uzun sözü gerektirmeyecek denli, ta Lenin dönemi Komintern kararlarından beri çürütülmüş bir “ço-

cukluk hastalığı”dır; böyle bir tutum, kitleleri faşizme karşı somut mücadeleden uzak tutmak anlamına gelecektir.

Devrimci güçler ve sınıf devrimcilerinin referandum sürecinde kitleleri uyuracak doğru bir yaklaşım tarzı sergileyebilmeleri önemlidir. Bu yaklaşım, OHAL koşullarında referandumdan nasılsa istenen sonucun elde edilemeyeceği gibi sakat bir muhakeme çerçevesine oturtulamaz. Bu bir parlamento seçimi değildir ve sorun da şu ya da bu düzen partisinin kazanıp kaybetmesi sorunu değildir. Başkanlık rejimine karşı çıkacak kesimler açısından referandumun son derece eşitsiz koşullarda gerçekleşeceği bellidir ve o nedenle de “hayır” oyu için elde edilecek sonuçlar asla yalnızca yüzde açısından değerlendirilemez. Unutulmasın ki, tüm baskı ve zorluklara rağmen, faşizmin kurumsallaşmasına karşı yükseltilecek protestoda bir “hayır” oyu dahi anlamlıdır. Ayrıca da, tek adam rejimine karşı kitleler nezdinde oluşan hoşnutsuzluk duyguları “hayır” oylarını yükseltme potansiyeli taşımaktadır.

Toplumu bu referandum aşamasında “hayır” için mobilize edecek güçler çeşitlilik arz ediyor ve bu da iyi bir şey. Devrimci çevrelerin, sınıf devrimcilerinin de kendi etkileme kapasiteleri oranında emekçi kitlelerde faşizme karşı bir “hayır” bilinci ve uyanışı yaratabilmeleri son derece gerekli ve kıymetli. Açık ki, bu referandumda “hayır” oylarının yükseltilmesi, kitlelerin yalanlara aldanışlardan, pasif ve bezgin ruh halinden ve bir şey yapılamaz psikolojisinden çıkartılabilmesi bakımından önem taşıyor. Referandumda “hayır” oylarının yükseltilmesi, kitlelere, isterlerse en temel demokratik haklarını kazanabilecekleri ve genişletebilecekleri, emperyalist paylaşım savaşlarına dur diyebilecekleri, Kürt ulusunun hakları için demokratik taleplerini yükseltebilecekleri bir mücadeleye muktedir olduklarını göstermek bakımından önem taşıyor. İşçi-emekçi kitlelerin kendilerine yalanla-dolanla ya da baskılarla dayatılana karşı mücadele azmini ve cesaretini

yükseltmek için referandumda **HAYIR!** Totaliter diktatörlüğe, faşizme karşı mücadeleyi ilerletmek için referandumda **HAYIR!**

2 Şubat 2017

Faşizmin Panzehiri Devrimci Dirençtir

Kapitalizmin sistem krizine bağlı olarak emperyalist savaşların yaygınlaştığı, dünya genelinde otoriterleşme eğiliminin yükseldiği, kitleleri derin bir huzursuzluk ve mutsuzluğa sürükleyen istikrarsız ve kaotik bir dönemden geçiyoruz. Kapitalizmin bu çürüme çağında, yoksul işçi-emekçi kitleler, yıkılmadığı sürece insanlığın başına daha nice belâlar saracak olan bu düzenin yoğunlaşan sömürü, baskı ve acımasızlığıyla karşı karşıya bulunuyorlar. Kapitalizm altında bu kara tabloyu pembe renklere boyayacak hiçbir mucize gerçekleşmeyecek! Dünyamızı ve insanlığı batağa sürükleyen bu çürümüş düzenden kurtuluğu mümkün kılacak yegâne yol, kitlelerin devrimci mücadelesidir.

Günümüzde çekilen acıların katmerleşerek büyümesinin başlıca nedeni, işçi-emekçi kitlelerin mücadeleyi yükseltebilecek bilinç ve örgütlülük düzeyinden henüz yoksun bulunmalarındır. Fakat unutulmasın ki, dünya genelinde yakın gelecek için umutlu olmayı müjdeleyen yeni bir devinim yaşanıyor. Burjuva düzenin uzun süre genç kuşaklara enjekte ettiği “kapitalizmin ölümsüzlüğü” palavrası büyük çatırtılar eşliğinde çöküyor ve sistem krizinin yarattığı sarsıntıların içinden, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin genç kuşaklarının “kapitalizme ölüm” sloganları yükseliyor. Özetle günümüz dünyası, insanlığı gerici burjuva düzenlerin karanlığına sürükleyen gelişmelerin yanı sıra, aydınlık bir geleceği yaratacak olan mücadelenin yeşeren tohumları eşliğinde dö-

nüyor. Türkiye, bugün dünya üzerinde olumsuzundan “örnek bir ülke” olarak öne çıkmış olsa da, tarihin bu geçici parantezi er geç kapanacaktır.

Benzerlikler ve farklılıklar

Bonapartizmden Faşizme adlı kitapta (Bkz. Elif Çağlı, Tarih Bilinci Yay., 2004) ve Marksist Tutum’da yer alan pek çok yazıda, gerek Bonapartist ve faşist rejimlerin gerekse Türkiye’de bu doğrultuda yaşanan gelişmelerin üzerinde uzun boylu duruldu. Burada yalnızca bazı hatırlatmalardan hareketle, günümüz Türkiye’sindeki durumu aydınlatacak önemli noktalara kısaca değinelim. Öncelikle belirtmek gerekir ki, dünün Bonapartistlerinin veya Hitlerlerinin, bugünün Trumplarının ya da Erdoğanlarının iktidar koltuğunu ele geçirebilmelerinin asıl nedeni, onların diğer burjuva politikacıların yapamadıklarını yapmaya hazır, fütursuz kişilik özellikleriyle kendilerini öne fırlatmış olmaları değildir. Asıl neden, kapitalist sistemin içine yuvarlandığı olağanüstü koşullarda, burjuva düzenin “normal dışı” işleyişler için “normal dışı” kişilere duyduğu ihtiyaçtır. Derin krizler, iç veya dış savaşlar, sınıf çatışmasının sarsıcı dalgaları gibi çeşitli nedenlerle burjuvazi hegemonyasını parlamenter işleyişle sürdürmekte zorlandığında, yasama, yargı, yürütme yetkilerinin giderek bir kişide (tek adam) toplandığı olağanüstü bir rejim biçimlenir.

Burjuva siyasal yapılanmada, olağan parlamenter rejimden olağanüstü rejime geçiş öncesinde, mutlaka çeşitli gelişmeleri içeren bir “tırmanış” süreci yaşanır. İşçi-emekçi kitlelerin ve çeşitli demokratik muhalefet güçlerinin dirençli mücadelesiyle bu tırmanış durdurulamamışsa, süreç, olağanüstü rejimin kurulması ve siyaset tekelinin tek bir kişinin (duçe, führer, reis, başkan vb.) elinde yoğunlaşmasıyla sonuçlanır. Olağanüstü rejim, somut koşullara bağlı olarak Bonapartist ya da faşist diye tanımladığı-

mız farklı biçimlerde yapılanabilir. Örneğin, Türkiye’de 7 Haziran 2015 seçimleri sonrasında yaşanan sürecin gözler önüne serdiği gibi, burjuva düzende Bonapartist otoriter rejimden totaliter rejime doğru bir gidiş yaşanabilir.

İşin gerçeğinde, burjuva düzenin olağanüstü siyasal biçimleri arasında uçurumlar yoktur. Çeşitli özellikleriyle ayrı ayrı kavrayabilmek bakımından değişik kavramlarla tanımlanan bu olağanüstü burjuva rejimler arasında elbet bazı farklılıklar mevcuttur, ama benzerlikler de büyüktür. Örnekse, rejimi sembolize eden tek adamın (führer, duçe, reis, kurtarıcı vb.) varlığında somutlanan yürütme tekeli, burjuva muhalefet dahil her türlü muhalefet kaynağına tahammülsüzlük, artan baskılar, değişik derecelerde devlet şiddeti gibi hususlar olağanüstü burjuva rejimlerin ortak özellikleridir. Yine de aralarındaki bir nüansa işaret etmek gerekirse, faşizm koşullarında tam anlamıyla totaliter bir iktidar yapılanmasının oluştuğunu söyleyebiliriz. Faşist iktidar, başka hiçbir odağa siyasal hak tanımamak üzere, kendi özel vurucu güçlerini, polisiye aygıtlarını da örgütleyip seferber ederek baskı rejimini tam anlamıyla pekiştirir.

Marksist teori, somut koşulları ve buradan türeyen farklılıkları hesaba katmadan, her zamanda ve her mekânda aynen tekrarlanacak kalıplardan oluşan bir dogma değildir. Marksizm, yaşamla ve mücadeleyle iç içe gelişen canlı bir eylem kılavuzudur. İşçi-emekçi kitlelerin mücadelesine yol gösterecek hazır reçeteler yoktur; Marksist teorinin ve tarihsel deneyimlerin ışığı eşliğinde somut koşulların titizlikle değerlendirilmesiyle yol belirlemek ve ana halkayı kavramak zorunludur. Faşizm söz konusu olduğunda da geçmiş çözümlene ve deneyimler donmuş kalıplar gibi algılanmamalı, günün somut koşulları çerçevesinde değerlendirilip gereken sonuçlar sentezlenmelidir. Yaşamın akışıyla uyuşan bu diyalektik çerçevesinde bugün Türkiye’deki siyasal rejimin özel-

liklerini irdelediğimizde, daha önce Türkiye’de yaşanan tepeden inme 12 Eylül askeri faşizmine oranla farklılıklar içerdiğini görürüz. Buna karşılık, zaman ve zeminden kaynaklanan pek çok farklılığı saklı tutmak koşuluyla, klasik örnekler olarak sivrilen İtalyan ve Alman faşizmiyle bazı benzerlikler içerdiğini de gözlemleyebiliriz.

İkinci Dünya Savaşı öncesinden başlayarak İtalya ve Almanya’da egemen olan faşist rejimler, Avrupa’yı sarsan emperyalist savaş, kriz ve işsizlik koşullarında yoksul kitleleri ölümüne aldatarak hüküm sürdüler. Kapitalist sistemin tepesinde yer alan mali sermaye çevrelerinden aldıkları esas destek bir yana, bu faşist diktatörlükler, yarattıkları “yalan imparatorluğu” sayesinde toplumun önemli bir bölümünü de yanlarına çekmeyi başardılar. Toplumun muhalif bölümünü ise burjuva devletin çıplak terörüyle bastırarak, yok ederek var oldular. Her iki örnekte de, faşist liderler daha önceki burjuva siyasetçilerin sergilediği elit görünüme oranla sanki halkın içinden çıkmış izlenimi vermeye özen gösterdiler. Faşist ekip, bu izlenimi sürdürmeye hizmet eden tutum ve davranışların üretimine hız verdi. Bu faşist rejimler bütünüyle kapitalist düzenin militarist giysilerini kuşanarak, ülkelerini emperyalist paylaşım maceralarına sürüklediler. Geniş kitleleri bu maceralarına alet edebilmek için, ırkçılığa, milliyetçiliğe, ayrımcılığa, ötekileştirmeye dayanan faşist bir propaganda dili yarattılar ve gündelik yaşamda bunu egemen kıldılar. Bu gibi hususlar İtalyan ve Alman faşizminin ortak özellikleri oldu. İşsiz ve yoksul halk kitlelerinin sırtına basarak yukarıya tırmanmaları nedeniyle de, bu rejimler “aşağıdan faşizm”, “sivil faşizm” şeklinde değerlendirildiler.

İtalyan ve Alman faşizmi, İkinci Dünya Savaşının sonunda rakip emperyalist güçler ve özellikle Sovyet Kızıl Ordusu karşısında aldığı büyük yenilgi neticesinde yıkılıp gitti. Fakat İspanya’da 1936-

1939 arasında yürüyen iç savaşta, devrimcileri de içeren “Cumhuriyetçi” cephenin yenilgisi neticesinde kurulan faşist Franco diktatörlüğü 1975 yılında onun ölümüne dek varlığını sürdürdü. Bu gibi gerçeklere rağmen, salt İtalyan ve Alman faşizminin yıkılışına dayanarak, burjuva sol “artık faşizm olmaz” dedi. Oysa tıpkı emperyalist savaşlar gibi, faşizm de, dara düşen kapitalist sistemin yoksul kitlelerin başına tekrar ve çeşitli biçimlerde musallat edeceği bir belâ olacaktı. Nitekim tarihin akışı içinde çeşitli Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye, bu kez askeri darbeler biçiminde tepeden gelen ve burjuva düzenin parlamenter işleyişini açık biçimde feshederek iktidara kurulan askeri faşizm örneklerine sahne oldu. Netice olarak faşizmin sivil denileni de askerisi de, burjuva düzenin şu ya da bu derecede açık devlet baskısı ve şiddeti eşliğinde biçimlendirip sürdürdüğü olağanüstü rejimlerdi. Bunlar, burjuva diktatörlüğün parlamenter işleyişle dizginlenmemiş, fütursuz, kuralsız ve çıplak çeşitlemeleriydi.

Sivil faşizmle askeri faşizm, bir başka deyişle aşağıdan faşizmle tepeden faşizm örnekleri arasında, son tahlilde burjuva rejimin niteliği açısından özde büyük farklılıklar yoktur. Ancak buna rağmen, siyasal ve toplumsal yaşamda doğurdıkları sonuçlar bakımından her biri kendi özgünlükleri temelinde incelenmeyi gerektiren deneyimler sergilemişlerdir. Burada birincisiyle ikincisi arasındaki önemli bir farklılığa işaret etmek yararlı olacaktır. Sivil faşizm örneklerinde, faşist güçler egemen demagogilerini o toplumda geniş kabul gören tarihsel-toplumsal temalardan hareketle oluşturarak süreç içinde aşağıdan kitle desteği sağlamakta ve bu sayede iktidara yürüyüp iktidara yerleşmektedirler. Bu çeşitlemelerinde faşizm, ortalama insanın nabzına göre verilen şerbet kıvamına getirilmiş (gerçekte acı) yalanlarla kendini “onların iktidarı” olarak yutturabilmektedir. Sivil faşizm, burjuva düzenin krizli dönemlerinde parlamenter işleyişin içinden çıkıp, onun za-

aflarını kullanarak ve bu zaafı büyütüp parlamentoyu paralize ederek iktidara tırmanmaktadır. Eğer bu süreçte kendisine karşı duran muhalefeti bastırabilirse, parlamenter rejimin kurallarını tamamen bir kenara fırlatıp, kendi kurallarıyla (daha doğrusu KHK benzeri kuralızsızlıklarla) iktidarını kurumsallaştırmaktadır.

Sivil faşizm örneklerinde parlamenter sistem, askeri faşist rejimin kuruluşunda olduğu gibi ani bir darbeyle lağvedilmediğinden, yarattığı toplumsal etki de farklıdır. Faşist iktidarın artık kurumlaştığı bir dönemeç noktasına dek, toplumun genelinde olağanüstü bir rejimin (faşizmin) iktidara yerleşmekte olduğu algısı zayıf kalmaktadır. Bu algı güçlenmeye başladığında ise, birilerinin dediği gibi “atı alan Üsküdar’ı geçmiş” olmaktadır.

Türkiye örneğinde görüldüğü üzere, askeri faşizm iktidar koltuğuna kurulur kurulmaz sağ ve soluyla sivil siyaset güçlerine ani bir darbe indirerek siyasi yaşamı açıkça sona erdirir. Ölümü gösterip sıtmaya razı etme misali, ülkedeki çatışmalı ortama son verdiği görüntüsü sergileyerek, kendi askeri diktatörlüğünün toplum tarafından ehven-i şer görülmesini sağlar. Sivil faşizmde ise durum biraz daha farklıdır. Ülkeyi kendi ilan ettiği olağanüstü hal yasalarıyla (KHK’larla) yönetmeye başlayan iktidar partisi, bu süreçte diğer tüm örgüt ve çevrelerin siyasetini adım adım boğma pahasına, kendi “sivil” siyasetini sanki normal burjuva rejim işliyormuş süsü vererek sürdürür. O nedenle de, toplumda, siyasi yaşam (artık bu biçimde de olsa!) devam ediyormuş gibi bir kabbullenme hali egemen olur.

Sivil faşizm iktidara tırmanma kesitinde ve iktidarının ilk döneminde, özellikle işçi-emekçi kitlelerin mücadeleci örgütlerine seçmeli biçimde baskı-şiddet yönelmekte, toplumun geri kalanına ise dokunmayacağı algısı yaratmaktadır. Kendi özel harekât güçleri eşliğinde gerçekleştirdiği “saray” veya “seçim” darbeleriyle

iktidara tırmanan sivil faşizm, bu süreçte püskürtülmediği takdirde iktidara iyice yerleşmek için büyük fırsat kazanmış olmaktadır. Şu da bir gerçektir ki, zamana yayılmış biçimde ve dozu alıştıra alıştıra arttırılan faşist uygulamalar, faşizmin iktidara yerleşmesini engelleyecek geniş ve birleşik bir mücadelenin örülmesi sürecini pörsütmektedir.

Askeri faşist diktatörlükler tepeden inen darbelerle parlamenter işleyişi, sivil siyasi yaşamı, siyasal örgütleri ani biçimde ve açıkça imha ederler. Bunlar, işçi-emekçi kitlelerin mücadelesini şiddetle bastırmak üzere alenen devletin silahlı güçlerini seferber eder ve bu karakteristikleriyle tüm toplum tarafından (kendilerini destekleyen ve desteklemeyen kesimleriyle) tepeden inen olağanüstü bir rejim olarak algılanırlar. Askeri darbeler kendi mantıkları gereği önceden bildirilmeden “bir gece ansızın” tepeden inseler bile, bunların öncesinde de parlamenter işleyişin paralize olduğu ve toplumun adım adım adeta darbeyi bekler hale getirildiği bir tırmanış süreci yaşanır. İşte bu süreçte darbe tehdidine karşı yürütülecek ortak demokrasi mücadelesi yaşamsal önemdedir. Zira, burjuva devletin polisiye ve askeri gücünü, yani tankıyla topuyla vurucu ordusunu sokaklara indiren askeri faşist darbe gerçekleştiğinde, bir anlamda iş işten geçmiş olmaktadır. Kuşkusuz askeri faşist diktatörlükler de, darbe sonrasında iktidar koltuğuna iyice yerleşip kurumlaşmaları ve varlıklarını sürdürebilmeleri için, açık baskı silahının yanı sıra toplumu aldatacak faşist propaganda makinesini işletirler. Faşizmin ortak bir özelliği olarak, toplumun mücadeleciler kesimleri açık baskı ve şiddet araçlarıyla bastırılıp hatta imha edilirken, ideolojik aygıtların seferberliği sayesinde kitlelerin bir bölümü korkutulup sindirilir, bir bölümü de kendi destekçileri kılınır.

Açık baskı yöntemi ve ideolojik propagandalarla kitleler ne denli bastırılıp veya kandırılrsa da, askeri faşist rejim nihayetinde top-

lumun çoğunluğu tarafından geçici bir rejim, görevini tamamlayıp yerini tekrar olağan parlamenter işleyişe bırakacak bir dönem olarak algılanmaktadır. Oysa sivil faşist rejim, içteki muhalefetin büyümesi veya dış basınç, savaş yenilgisi gibi faktörlerin etkisi saklı tutulmak koşuluyla, faşist propagandayla kitle desteğini arttırdığı ölçüde ömrünü uzatabilmektedir. Sivil faşist rejim, demagojiyle kandırdığı kutba kendi anormalliğini normalmiş gibi benimseterek ve kandırmayı başaramadığı diğer kutbun değişim umudunu ise yarattığı baskı ve bezginlik atmosferinin içinde boğarak toplumu paralyze eder. Askeri faşist rejim esas gücünü bizzat iktidar olan topun, tüfeğin, tankın yarattığı baskı ve şiddetten alırken, sivil faşizm de aynı baskı araçlarını kullanmakla birlikte, daha önemlisi ve tehlikelisi, geri kitlelerin sıradanlığını okşayan sinsi bir propagandayla geniş kitlelerin hücrelerine nüfuz eder. Bunu başardığı ölçüde de toplumun dokusunu bozunuma uğrattır. Unutulmasın ki, tank ve toplar sokaklardan çekilip burjuva düzen olağan parlamenter işleyişe geri döndüğünde, askeri faşist rejim genel anlamda sona ermektedir. Yarattığı kurumların ve koyduğu yasakların kalıntıları bir yana, toplum yeni bir ruh haline bürünmektedir. Oysa sivil faşizmin, işçi-emekçi kitlelerin önemli bir bölümünü kucaklayarak yarattığı düşmanlaştırıcı kutuplaşmanın sonuçları daha zehirlidir. Geniş kitlelerin uğratıldığı dokusal bozunumun etkileri çok daha derin, kalıcı, uzun vadeli ve dolayısıyla tehlikeli olmaktadır.

Türkiye’de olağanüstü hal ve sivil faşizm

Bonapartizmden Faşizme kitabının 2004 tarihli önsözü şu satırlarla sona eriyordu: “Bazı Avrupa ülkelerinde faşist partiler belirli düzeylerde yükseliş kaydediyor olsalar da, faşizmin bu ülkelerde henüz güncel bir tehdit boyutuna ulaşmadığı doğrudur. Ama yarın neler olacağı belli mi olur? Ekonomik krizlerin, yeniden pay-

laşım savaşlarının sarsıntılarıyla dönen, yabancı düşmanlığının, ırkçılığın tırmandırıldığı günümüz dünyasında, başı fena halde sıkıştığında kapitalist sistemin içinden yine faşizm belâsını çıkarabileceği gerçeği asla küçümsenemez.”

Bu satırlarda yazılanları doğrulamak istercesine, ne yazık ki, Türkiye bir kez daha faşizm gerçekliğiyle yüz yüze gelmiş durumda. Ama bu kez 12 Eylül'dekinden farklı koşullarda ve farklı bir tarzda. Tek adamın otoriter yönetimi altında biçimlenen ve giderek kurumsallaşan bugünkü olağanüstü rejim, 12 Eylül askeri faşizminden çok, İkinci Dünya Savaşı öncesinde Avrupa'da (Almanya, İtalya) yükselen sivil faşizm örneklerini hatırlatmaktadır. Bugün Türkiye'de egemen siyasal rejimin özelliğini ve olası etkilerini kavrayabilmek bakımından bu hususun göz önünde bulundurulması önemlidir. Diğer yandan daha önce de belirttiğimiz gibi, çeşitli örnekleri genel anlamda faşizm başlığı altında toplamak doğru olsa da, her bir rejim kendi özgünlükleri temelinde ele alınıp kavranmalıdır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, ne Türkiye İtalya ve Almanya gibi bir Avrupa ülkesidir ne de bugün dünün aynıdır. Yine de farklılıkları hesaba katarak bir karşılaştırma yapmak yararlı olacaktır. Türkiye'deki tek adam rejimi, parlamenter sistemin olağan işleyişinin içinden çıkarak, olağandışı yöntemlerle iktidarının önünü açmıştır. Haziran 2015 seçim sonuçlarıyla oluşan parlamento dengesi yadsınmış, parlamenter sisteme Kasım 2015 seçim darbesi indirilmiş ve bugünkü totaliter rejimin temelleri böyle atılmıştır.

Bugün Türkiye'de tek adam rejimi, geçmişteki sivil faşizm örneklerinde olduğu gibi, geniş kitlelerce kabul gören ve gündelik yaşamın içinde olağan kabul edilen temalar eşliğinde toplumun dokularına nüfuz ettiriliyor. Burada başrolü, 60'lar sonrasından başlayarak devletçi, milliyetçi ve mukaddesatçı bir öğreti temelinde tırmandırılan ve Türk-İslam sentezi denilen ideolojik tema

oyuyor. Bu tema eşliğinde yürütülen propaganda ve kutuplaştırma siyasetiyle totaliter iktidarın yanına çekilen kitleler, toplumun diğer yarısına karşı düşmanlaştırılarak kindar kitlelere dönüştürülüyorlar. Elbet burada sorunun kaynağı, işçi-emekçi kitlelerin inanmış Müslümanlar olması değildir. Tersine, İslam faktörünün tek adam rejimi tarafından iktidara yerleşmeyi ve kurumlaşmayı sağlayacak bir kitle anahtarı olarak kullanılmasıdır. Altını çizerek belirtmemiz gerekir ki, işçi-emekçi kitlelerin olağan bir parlamenter işleyişte ortaya koyacakları şu ya da bu siyasal tercihten bağımsız olarak, kendi yaşamlarında zaten önemli kıldıkları din, bir toplumu faşizme sürüklemeyiz. Fakat faşizme ilerleyen bir Bonaparte'ın bu amaçla kullandığı din faktörü, geniş kitlelerin tarihsel bir aldanma ve çarpılmaya uğrayıp, faşist rejimin destekçisi kılınmalarına pekâlâ hizmet eder.

Yoksulluk ve işsizlik bataklığının içinde kendi hallerinde yaşayan işçi-emekçi kitlelerin, acılarını dindirici bir ilaç gibi sarıldıkları sosyal bir olgudur din. Ancak, iktidarını yıkılmaz kılmanın peşindeki bir diktatörün elinde bir kitle aldatma aracına dönüştürüldüğü ölçüde, işçileri-emekçileri kötücül anlamda etkisi altına alan bir siyasallaşma niteliğine bürünür. Böylece, o yıllardır bildiğimiz sıradan iyi kalpli Müslüman işçi ve emekçiden, faşizmin destekçisi olacak kertede zehirlenmiş bir taraftar yaratılmak istenir. Bu noktadan bakıldığında açıkça görülür ki, iktidarını ağırlıklı olarak topunun-tüfeğinin yarattığı şiddetle sürdüren ve bu nedenle de ömrü o kadar da fazla olmayan askeri faşist rejime oranla, sivil faşist rejim toplumun derinlerine inen daha uzun dönemli bir tehlike kaynağıdır. Nihayetinde askeri olanı, toplumsal yaşama gündelik siyasal akışın “dışından” doğrultulan bir tehdit ve onun inanılmaz baskı-şiddet ve işkence mekanizmasının yarattığı korku imparatorluğu olarak hüküm sürer. Sivil faşizm ise, bazen sana tezgâh başındaki sınıf kardeşinden veya mahallendeki

kapı komşundan yöneltilebilecek “olağanlaştırılmış” bir “iç” tehdit olarak varlığını sürdürecektir. Bu temelde sivil faşizm işçi ve emekçi kitleleri yalnızca korkutup sindirerek değil, daha da kötüsü onların bir bölümünün gözünü kör edip diğer bölümüne düşmanlaştırarak iktidarını kurumsallaştırabilir. Bugün Türkiye’de yaşanan budur.

Türkiye’de yaşanan sürecin bir özgünlüğü de, burjuva parlamenter işleyişten totaliter bir rejime adım adım geçişi yürüten partinin ve onun değişmez liderinin uzun yıllar boyunca toplumda tam tersi bir beklenti, yani demokratikleşme doğrultusunda iyimser bir beklenti yaratmış olmasıdır. Gerçekten de AKP’nin iktidar olduğu 2002 yılından 2010 sonrasında gidişatın değiştiği dönemeç noktasına ve hatta azalan ölçüde bile olsa neredeyse 2015 Haziran seçimlerine dek, bu iktidar toplumun geniş kesimlerinden pozitif beklentiler temelinde destek görmüştür. AB ülkelerindeki standartları yakalama, demokratikleşme, Kürt sorunu gibi kangrenleşmiş tarihsel sorunların çözümü, yıllarca geniş halk kesimlerini bezdiren askeri vesayet sisteminin tasfiyesi vb. şeklinde sıralayabileceğimiz bu pozitif beklentiler nedeniyle, AKP iktidarı kendini umutlu bir geleceği yaratan iktidar olarak lanse edebilmiştir. İşte böyle bir noktadan hareketle totaliter sisteme kayış, genelde işçi-emekçi kitlelere bu değişimi çaktırmayacak ve onların muhalefet duygularını köreltecek bir pörsütme süreci içinde yaşanmıştır. Bu nokta bugün Türkiye’deki durumu kavrayabilmek bakımından son derece önemlidir.

Kendi halindeki işçilerin-emekçilerin giderek totaliterleşen AKP iktidarını hâlâ kendi içlerinden çıkma ve kendilerini temsil eden bir iktidar olarak algılamalarına yol açan başat faktör, o işçi ve emekçilerin gündelik yaşamını bütünüyle esir alacak dozda kullanılan “din kardeşliği” faktörüdür. Bu nedenledir ki, aslında işçi sınıfının en yaşamsal ekonomik-sendikal haklarını gasp eden

bir iktidar, henüz pek çok işçiye hâlâ “bizim iktidar” gibi görülebilmektedir. Kuşkusuz, milyonlarca işçi salt din faktörüne bakıp, çalışma koşullarının kötüleştirilmesi, sendikal ve ekonomik hakların gaspı, grevlerin yasaklanması gibi işçilere düşman uygulamaları peş peşe yürürlüğe koyan bir iktidardan hoşnut olacak kadar aptal değildir. Ne var ki, yaratılmış olan kutuplaşmadan beslenen taraftarlık psikolojisinin aşılabilmesi ve derinlerdeki hoşnutsuzluk duygusunun açık bir muhalefete dönüşebilmesi de öyle kolay değildir. Bunların başarılabilmesi, ancak sınıf devrimcilerinin sabırlı aydınlatma çabası ve pratiğin indireceği acı şamarlar sayesinde mümkün olabilecektir. Yıllarca sözde bir laiklik adına kitlelerin dinini baskılayan statükocu burjuva iktidarların karşısında, Erdoğan-AKP iktidarının kendini kitlelere din kardeşi olarak yutturabilmiş olmasının etkisi küçümsenmemelidir. Irk ve milliyet gibi faktörlere oranla Türkiye toprağında çok daha ortaklaştırıcı ve doğal kabul gören din faktörü, Erdoğan-AKP iktidarının bugüne dek bir anlamda işçi-emekçi kitleleri fazlaca huzursuz etmeden totaliterleşme yolunda ilerleyebilmesini sağlamıştır.

Türkiye’deki gidişat, yabancı yorumcular tarafından parlamenter rejimin kurumlarını çökerten karanlık bir dönem olarak tasvir ediliyor. Başkanlık rejiminin Türkiye’ye istikrar getirmek yerine, ülkeyi yoğun bir şiddet ve kaos sarmalına sürüklemesinin fazlasıyla muhtemel olduğu belirtiliyor. Gerçekten de, bölgede kızışan paylaşım savaşı ve Türkiye’yi fena halde etkileyecek kriz koşulları hesaba katılacak olursa, tek adam rejiminin böyle bir tarih kesitinde ve böyle bir ülkede istikrar yaratması mümkün değildir. Erdoğan büyük emperyalist güçler arasındaki rekabetten faydalananı aradan sıyrılmayı düşünüyor. Fakat her defasında top direktten dönüyor ve iktidar bu güçlerle şu ya da bu şekilde çatışmalı konuma sürükleniyor. Bu rejim altında Türkiye’deki bu gidişatın

değişmesi mümkün değildir.

Genel olarak faşist rejimler, olağan burjuva işleyişte rahatça yüz-dürülen gemileri öylesine yakarak bilinmezliklere yol açarlar ki, onlar için tekrar olağan koşullara dönüş şansı yoktur. Hadi diyelim, askeri faşist rejim “vadem doldu, orduyu daha fazla yıpratmayalım” hesabıyla yerini kontrollü bir parlamenter işleyişe bırakarak çözülebilir. Ne var ki sivil faşist rejim, tüm kaderini “başkan”ın kaderiyle özdeşleştirmekte ve böylece daha ılımlı görünen politikalara manevra olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. O nedenle de dış güçlerle arasındaki çelişkileri keskinleştirmekte ve ömrünün sona ermesinde, emperyalist güçler arası rekabetin bindirdiği basınç, savaş yenilgisi gibi dış faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Dış tehditlerle yüz yüze geldiğinde, ömrünü uzatma çabası içinde ve gücü yettiği sürece başvuracağı yegâne çare ise, içte baskı ve şiddeti arttırmak olmaktadır. Türkiye’de bundan sonra ne gelişmeler olur, neler yaşanır, falcı değiliz bilemeyiz. Ama son derece açık olan bir gerçeklik var. Bu olağanüstü burjuva rejim devam ettiği sürece, işçi-emekçi kitleler bu rejimin bindirdiği ekstra baskı, şiddet ve demokratik-sendikal hak kayıplarından asla kurtulamayacaklar.

Bugünün Türkiye’sine egemen olan somut gelişmeler temelinde dile getirmeye çalıştığımız tüm bu hususlar, kısa vadede insanın içini daraltan olasılıklara işaret ediyor olabilir. Ne var ki gerçeklik budur ve acı gerçekleri içeren bir siyasal-toplumsal tablo bu gerçeklerden kaçarak değil, tersine onları derinden kavrayan bir mücadeleyle değiştirilebilir ancak.

Tarih örnekliyor

Kapitalizmin ve tarihin ilerleyişi içinde pek çok ülkede burjuvazinin olağan yönetimi parlamenter rejim çerçevesinde kurum-

laşmış ve burjuva demokratik işleyiş bu temelde biçimlenmiştir. Burjuvazinin bu yönetim biçimi kitlelerin parlamenter yolla yönetime “rıza” vermesini mümkün kılar ve burjuvazi hegemonyasını garantide gördüğü sürece burjuva düzen bu şekilde devam edebilir. Burjuva parlamenter rejimde kitlelerin seçime katılan partiler temelinde biçimlenen toplumsal “rıza” duygusu, olağanüstü rejimlerde yerini diktatörün dayattığı sözde referandumlara (plebisitlere) ve bu temelde arttırılmaya çalışılan “evet”lere terk eder.

Totaliter rejimi sembolize eden parti ve lidere karşı olan çeşitli siyasal parti ve örgütlerin muhalefet olanakları tepenin artan baskılarıyla giderek kısıtlanır ve rejimin yasal çerçevesi bakımından neredeyse yok edilir. Muhalefet üzerinde giderek yoğunlaştırılan baskıların yanı sıra, sonuçlarıyla rahatlıkla oynanan diktatoryal referandumların düzenlenmesi de olağanüstü burjuva rejimin önemli bir özelliğidir. Bu rejimin uygulamalarının en başta geleni de, toplumu asla kendi haline bırakmamak ve ideolojik aygıtları tam gaz çalıştırarak “düşmanlaştırma” kampanyalarını daha da derinleştirmektir. Bu kampanyalar, ülkeye ve içinden geçilen zaman dilimine bağlı olarak Yahudilere ya da Kürtlere, çeşitli azınlıklara, dinsel-mezhepsel farklılıklara düşmanlık biçimindeki çeşitli argümanlar eşliğinde yürütülür. Bu sayede işçi sınıfı ve emekçi kitleler bölünür ve önemli bir bölümü sanki kendi varoluşlarına ihanet edercesine, aslında kendi sınıflarının düşmanı olan bu olağanüstü burjuva diktatörlüğünün destekçisi olurlar.

Derin bir aldanma ve akıl tutulmasına sürüklendikleri için faşist diktatörlüğe onay veren işçi-emekçi kitleler, pozitif beklentilerden uzaklaşıp düşmanca tutumlar geliştirmenin yerleştiği bir negatif toplumsal tutumun batağında hastalıklı bir ruh haline sürüklenirler. Bu negatif ruh hali, bu kitleleri oluşturan bireylerin parlamenter rejimin işlediği olağan günlerde burjuva siyasetlere

pozitif beklentilerle verdikleri “rıza” durumundan çok farklıdır. Unutulmasın ki, kişiyi kendi sınıf kardeşine düşmanlaştıran haksız ve kötücül bir tercihten güç alan bir “evet”, neticede o onayı verenlerin ruhunu sakatlayan bir toplumsal davranıştır. Ruhunu sakatlanıp komplekse kapılan kişi, normal koşullarda hararetle destekleyeceği doğrulara bile hastalıklı biçimde cephe alabilir. Bu gerçeklik, baskıcı rejimlerin yanılısamaya uğrattığı işçileri ve emekçileri, girdikleri yanlış yoldan döndürüp mücadeleye kazanabilmek için onlara ne denli ekstra bir sabır ve özenli bir dille yaklaşmak gerektiğini açıklar. Diğer yandan, işçilerin ve emekçilerin büyük yanılısamalar neticesinde faşist rejime verdikleri destek, süreç içinde o diktatörlüğün sonunu getirecek zayıf noktalar da içerir. Örneğin, yaratılan kutuplaştırma ve düşmanlaştırma temelinde bölünüp gerici rejimin destekçisi kılınmış işçi-emekçi kitlelerin önemli bir bölümünün iç dünyasında zamanla kaçınılmaz olarak bir hoşnutsuzluk ve huzursuzluk psikolojisi gelişecektir. Bu psikolojiyle, toplumun büyük bir bölümünün desteğini arkasına aldığıyla böbürlenip, bu durumun hep böyle devam edeceği yanılısamasına kapılan diktatörün psikolojisi arasında gide-rek büyüyen bir çelişki olacaktır.

Parlamentar rejim, bir burjuva iktidarın kitleleri olağan yöntemlerle ikna edebilmesine dayanır. Burjuvazinin hegemonyasını parlamentarik ikna yoluyla sürdürebilme noktasından, “zor kullanma” yani açıkça “sopanın eşliğinde yönetme” noktasına kayması aslında burjuva düzen açısından bir güçsüzlük göstergesidir. Gerçekten de faşizm, dünya genelinde yaşanan kriz ve savaş koşullarına bağlı derin bir hegemonya krizinin yansımasıdır. O nedenle diyebiliriz ki, faşizm burjuva düzen açısından güçsüzlüğün içinde güç gösterisidir. Zaten diğer yolların tıkanmış olması nedeniyle iktidar olabilen faşizm, özellikle de sivil faşizm, bu iktidarından kendiliğinden feragat etmeyecektir. Bir başka deyişle, işçi-emekçi

kitlelerin böyle bir iktidardan kolayına kurtulabilmeleri mümkün değildir. Son tahlilde sınıf mücadelesinin şaşmaz bir kuralı olarak denebilir ki, “zor” a dayanarak iktidarını sürdüren, çeşitli iç ve dış faktörlerin etkisinin büyüüttüğü mücadeleye “zor” ile gider!

Tarihten ders almak gerekirse, Fransa’da 2 Aralık 1851’de yeğen Bonaparte parlamenter işleyişi bir hükümet darbesiyle sona erdirip iktidara yerleşmişti. Bonapartizm diye adlandırılan bu diktatörlük, toplumda yarattığı tüm korkuya ve taraftarlarının tantanasına rağmen, olağanüstü rejimlerin geleceğinin ne denli karanlık olduğunu somutlayarak tarihin çöplüğüne fırlatıldı. Fransa’nın üstünlüğünü kanıtlama düşleri eşliğinde ülkesini Prusya ile savaşa sürükleyen imparator Bonaparte, uğradığı yenilgi sonucunda teslim olmuş ve imparatorluk tahtından alaşağı edilerek Fransa’da yeniden cumhuriyet ilân edilmişti. Kısa vadeden bakıldığında işçi sınıfının devrimci mücadelesini bastıran bu olağanüstü burjuva rejim, pek de uzun sayılmayacak bir vadede –şu diyalektiğin işine bak– kendisini yıkacak devrime davetiye çıkartmıştı! 1871’de işçi sınıfının devrimci mücadelesinin harı içinde Paris Komünü iktidarı vücut bulurken, Marx’ın Bonapartist rejime dair kehaneti de gerçekleşiyordu.

1852 Martında *Louis Bonaparte’in 18 Brumaire’i* adlı ünlü eserinin son satırlarını yazmaktaydı Marx. Yeğen Bonaparte’in bütün burjuva ekonomisinin altını üstüne getirdiğini, burjuva hükümet mekanizmasından hükümet mekanizması halesini çekip çıkartarak, onu hiçe sayarak, onu aynı zamanda hem rezil hem de gülünç ederek bizzat düzen açısından kanunsuzluk, normsuzluk yarattığını belirtiyordu. Tek adam rejimi kuran yeğen Bonaparte, çarmıha gerilme sırasında İsa’nın giydiği giysiye Hıristiyan kitlelerin tapınma adetini, Napoléon sülalesinin imparatorluk pelesinine tapınma olarak tazelemeye koyulmuştu. Marx bu örneğin eşliğinde söz konusu satırlarını bitirirken, Bonapartist diktatörlü-

ğün geleceğine ilişkin tarihe şu unutulmaz notu düşecekti: “Ama imparatorluk pelerini en sonunda Louis Bonaparte’ın omuzlarından düştüğü gün, Napoléon’un tunçtan heykeli, Vendôme dikilitaşının tepesinden gümbürtüyle devrilecektir.” Tarih Marx’ı doğrulamak istercesine hükmünü icra edecek ve amca Bonaparte döneminde Paris’e dikilmiş olan Napoléon heykeli 16 Mayıs 1871’de, Paris Komünarlarının emriyle yıkılacaktı.

Evet, Bonapartizm ya da faşizm gibi olağanüstü burjuva rejimler işçi-emekçi kitlelerin haklarını tırpanlayarak ve onların mücadele örgütlerine darbeler indirerek kısa dönemde burjuva düzenin işlerini yoluna koymuş gibi görünebilirler. Ne var ki, aslında burjuva düzenin ipliğini pazara çıkartarak adeta devrimi de kendi elleriyle davet etmiş olmaktadır! İşte günün karamsarlığına inat, tarihe bir de buradan bakmak gerekir. Nitekim Türkiye’de son süreçte yaşananlar yeğen Bonaparte’ın hikâyesinin birinci bölümünü çok çarpıcı biçimde somutlarken, tarihin köstebeği derinden derine ikinci kısmı için toprağın altını kazmakla meşguldür. Bonaparte’ın tam bir iktidar sarhoşluğuyla giriştiği Prusya’ya saldırı macerası nasıl ki onun sonunu getirmişse, günümüz benzerleri de iştah duydukları emperyalist maceralarla aslında kendilerini köşeye sıkıştırarak dış ve iç faktörleri geliştirmektedirler.

Direnç Çiçeğinin Gülleri

Türkiye’de işçi sınıfı bugün yürürlükte olan olağanüstü burjuva rejime karşı, tarihteki başka örneklerde tanık olunduğuna benzer bir şekilde ayağa dikilmiş değildir. Toplumun ezici çoğunluğunu oluşturan ve aslında demokrasi mücadelesinde de başı çekmesi gereken işçi sınıfı, ne yazık ki, henüz 12 Eylül askeri faşizminin günümüze uzanan tahribatından kurtulamamışken, bu kez sivil faşizmin baskılarıyla yüz yüze gelmiştir. İşçi sınıfının devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyi, 1980 dönemecinden bu yana, önce

ichte askeri faşizm daha sonra da dışta Sovyetler Birliği'nin çökmesi ve dengelerin değişmesi gibi çeşitli faktörlerin etkisiyle can acıtıcı kertede gerilemiştir. Devrimci siyasal örgütlülük bir yana, sınıfın sendikal örgütlenme düzeyi ve de mevcut sendikaların mücadelecilik düzeyi yerlerde gezinmektedir. Zaten AKP'nin işçi sınıfı üzerinde onca etki kurabilmiş olmasının nedeni de bu gerilemenin yarattığı büyük bilinç kaybı ve çıkışsızlık ruh hali olmuştur. Bu tabloya bir başka gerçeği daha eklemek gerekir. AKP'nin demokrasi ve reform vaatlerinde bulunduğu yıllar boyunca pozitif görünen faktörlere bakarak onu izleyen işçiler, daha sonra AKP-Erdoğan iktidarının tamamen baskıcı ve işçi haklarına düşman bir yöne dümen kırdığını henüz kavrayabilmiş ya da kabullenebilmiş değillerdir. İşte işçi sınıfı mücadelesinin ilerletilebilmesi için belirlenmesi gereken ana halka, tüm bu somut koşulların tahlilinden türetilmek durumundadır.

Diğer yandan altını çizerek belirtmek gerekir ki, toplumun yarısından fazlasında totaliter Erdoğan-AKP iktidarına karşı önemli bir karşıtlık ve hoşnutsuzluk duygusu mevcuttur. Kuşkusuz bu iktidara karşı mücadele duygulara dayanarak değil, bu muhalif duyguları aktif mücadeleye dönüştürecek bir örgütlülük sayesinde ilerletilebilir. Bugün Türkiye'de, ezilen ulusun demokratik mücadelesinden ona destek veren birleşik demokratik muhalefete, baskıları hapisleri göğüsleyen gazetecilerden, akademisyenlerden çeşitli aydınlara dek, totaliter iktidara karşı yükseltelen demokrasi mücadelesi son derece önemli ve kıymetlidir. Ama bu kadarı yeterli değildir. Mevcut anti-faşist muhalefete işçi sınıfının devrimci mücadelesini katmadan kalıcı başarılar elde etmek mümkün olmayacaktır.

Unutulmasın ki, faşizm ve benzeri tüm olağanüstü burjuva rejimler işçi sınıfının mücadelesine, örgütlerine darbeler indirebilir fakat her ne yaparsa yapsın işçi sınıfını ortadan kaldıramaz. Onun

tarihsel misyonunu yok edemez ve en karanlık günlerin içinden bile sınıfın duyarlı unsurlarının tomurcuklanmasını engelleyemez. 16 Nisan 2017 referandumu döneminde kendi sınıf çıkarları gereği “Hayır” diye haykıran çeşitli sektörlerden işçilerin ağzından dökülen şu sözler bu gerçekliği ne güzel anlatıyor: “Direnc çiçeğinin gülleri geç açar, çatlattığı kayadan su gürül gürül akar”! Kapitalist toplumda işçi sınıfının mücadele dinamiğini Marksizmin diyalektik kavrayışı çerçevesinde dile getiren bu sözler, içinden geçmekte olduğumuz gericilik günlerinde daha da önem kazanıyor. Bu karanlık dönemin ilânihaye devam etmeyeceğinin bilinciyle ve Marksizmin tarihsel iyimserliğinden alınan güçle mücadele ilerleyecektir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın!

5 Eylül 2017